

# Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 4

## Τ Ο Ρ Α Σ Ο Ν

Ἡ Ὀλόκληρη ἡ ἔθνική μας Ἱστορία παρουσιάζει παντοῦ τὸν Κληρικὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας νὰ πρωτοστατῆ σ' ὅλες τὶς ἱερῆς τοῦ Ἔθνους μας ἐξορμήσεις. Κι' εἶναι ἀληθινὸ κι' ἀδιάφρεστον, ὅτι τὸ Ράσο προσέφερε ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στὴν ἐνδοξὴ ἑλληνικὴ Πατρίδα μας. Ἀνεκάθεν συμπαραστέκει σ' Αὐτὴν στὰ ἔργα τὰ εἰρηνικά. Ἀλλὰ καὶ γίνεται τὸ πᾶν στὰ δύσκολα τὰ χρόνια, ἰδιαίτερα.

Ὡ, ναί! Ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία στὰ χρόνια τῆς βάρβαρης καὶ φρικτῆς τουρκοκρατίας ἔμεινε ἡ μοναδικὴ παρηγοριὰ κι' ἐλπίδα τοῦ δύσμοιρον λαοῦ μας. Οἱ ἄρχοντες, οἱ ἐπίσημοι, οἱ λογάδες, οἱ πλούσιοι, ἔφυγαν δρομέως στὴ Δύσι, γιὰ νὰ σώσουν τὸ σαρκίον τους. Κ' ἐγκατέλειψαν οἰκτρὰ τὸν λαόν. Τὸν ἄφησαν στὴ διάθεσι τῶν ἀγροίκων τούρκων. Τί τοὺς ἔμελλε; Ἀλλὰ μήπως τὸ ἴδιο δὲν γίνεται κάθε φορὰ; Μήπως στὴν τελευταία δοκιμασία τῆς Πατρίδος μας, τότε ποὺ τὰ φάσγανα τῶν Γερμανοϊταλῶν ἦταν ξεγυμνωμένα κι' ἡ ἀσυγκράτητη μαγία τους ἐσάρωνε ὅ,τι μπόρ-στα τους συναντοῦσε, δὲν εἶχε τὴν ἴδια μεταχείρισι οἱ δυστυχῆς λαός μας; Ἀλλὰ καὶ στὸ ὕστερο ξεφάντωμα τῆς ἀντεθνικῆς θηριωδίας τῶν αἰμοβόρων κομμουνιστῶν τὸ Ράσον δὲν ἀπέτελεσε ἓνα ἀπ' τοὺς κύριους στόχους των, ὥστε ἑκατοντάδες Κληρικῶν ὠδηγήθηκαν στὸ φρικτὸ μαρτύριο;

Λοιπὸν; Κάθε φορὰ ἡ Ἐκκλησία μας ἀκλόνητη, ἀκατανίκητη, ἀκαταγώνιστη, ἀκατάλυτη, στίς κρίσιμες στιγμές, παραμένει ἡ μεγαλύτερη τοῦ Ἔθνους μας συμπαραστάτρια. Στίς δοκιμασίες τοῦ λαοῦ παραστέκει μὲ μητρικὴ στοργή. Κλαίει μαζί του. Συμπονεῖ βαθειά. Πάσχει μαζί μὲ τὴν Ἑλλάδα. Προτάσσει τὰ στήθη τῶν ἡρωϊκῶν τῆς Κληρικῶν, γιὰ νὰ προφυλάξῃ τὰ παιδιὰ τῆς. Προσφέρει στὴν ἀγχόνῃ τοὺς Πατριάρχας τῆς. Θυσιάζει τοὺς Ἱεράρχας τῆς, μὲ προθυμία καταπληκτικὴ. Κ' ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ὀλόκληρη στρατιὰ ἀπὸ μάρτυρας Ἱεράρχας καὶ λοιποὺς Κληρικούς τῆς, ποὺ ὅλοι μαζί ἀπὸ κοινοῦ ἐμόχθησαν κ' ἐπέτυχαν ν' ἀνατείλῃ ἡ 25ῃ Μαρτίου 1821. Κι' ὅταν ἀνέτειλε, πάλιν ἡ Ἐκ-

κλησία μ' ἕνα φλογερὸ Παπαφλέσσα καὶ μ' ἕνα ἡρωϊκὸ Διάκο, μετ' τὴ συμβολὴ γενικώτερα τῶν Κληρικῶν, ποὺ ἀγωνίστηκαν καὶ ἔπεσαν στὸ πεδίο τῆς τιμῆς, συνετέλεσε στὸ νὰ κορυφωθῇ τὸ θαῦμα τῆς ἐθνικῆς μας Παλιγγενεσίας.

Ποιὸς τολμᾷ ὅλα αὐτὰ νὰ τ' ἀμφισβητήσῃ; Ποιὸς ἔχει τὴ δύναμι νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι χωρὶς τὴν Ἐκκλησία ἦταν δυνατό νὰ ξεπροβάλλῃ τὸ 21; Καὶ ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος, ποὺ θὰ λάβῃ τὸ θάρρος νὰ πῆ, πὼς δὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία μας ἡ πρωταγωνίστρια σ' ὅλους τοὺς ἱεροὺς ἀγῶνες τῆς Πατρίδος μας, καὶ ἡ πρώτη καὶ καθ' αὐτὸ ἐθνοποιὸς δύναμις, ποὺ συνεχίζει ἐπάξια καὶ θὰ συνεχίσῃ τὴ μεγάλῃ τῆς ἐθνικοθρησκευτικῆ καὶ κοινωνικῆ ἀποστολῆς; Θὰ τὸν διαφεύσῃ ἀσφαλῶς ἡ ἀτίμητη φάλαγγα τῶν μυριάδων Ἱεραρχῶν, Ἱερέων, Μοναχῶν, ποὺ ἔχρσαν τὸ αἷμά τους στὸ βωμὸ τῆς Πατρίδος. Θὰ τὸν ψέξῃ αὐτὴ ἡ ἀδέκαστη Ἱστορία. Θὰ τὸν κατηγορήσῃ ὁ ποιητὴς μας Κοκινόπουλος, ποὺ ἔγραψε, γεμᾶτος συγκίνησι καὶ ἐθνουσιασμῷ: «ναὶ Ὁρθοξεία! Γλυκεῖά μας μάνα! Σὺ χύνεις μέσα στὴν καρδιά μας χρυσὲς ἐλπίδες...»

Καὶ ὅμως! Σήμερα, στὸν εἰκοστὸ αἰῶνα, τὸ ἱερὸ Ράσο, τὸ ἀτίμητο αὐτὸ ἐθνικὸ μας Σύμβολο, ποδοπατεῖται ἀνελέητα. Εἶναι θλιβερὸ φαινόμενο τῶν σημερινῶν ἀντιξόων καὶ δυσκόλων καιρῶν. Ἡ γενικὴ ἠθικὴ κρίσις, ἡ ἀσυνγχώρητη Δυτικοπληξία, ἔχουν πολὺ ἐπιρροαίσει τῶν ἀνθρώπων τὴν σκέψιν. Παντοῦ κανεὶς σαπίλα συναντᾷ. Ἀκόμη δυστυχῶς καὶ στὰ πύθ ἀπίθανα στρώματα τῆς κοινωνίας παρατηρεῖ κανεὶς τὴ σῆψιν καὶ αἰσθάνεται ἀφόρητη δυσσομία!... Ἀλλ' αὐτὴ ἡ θλιβερὴ πραγματικότης ἐξηγεῖ καὶ ὅλα τὰλλα θλιβερὰ ἐπακόλουθα. Τὴν ὑλοποιήσι καὶ μηχανοποιήσι τῆς ζωῆς, τὴ στεῖρα πνευματικότης, τὴ διαστροφὴ τοῦ χαρακτῆρος, τὴν χλιαρότητα τῆς θρησκευτικότητος, τὴν ἀορησίαν τῶν χριστιανικῶν βιωμάτων, τὴν κενότητα τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος, τὴν ἠθικὴ ἀποχαλίνωσι, τὴν καταπάτησι ὅλων τῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς, τὴν ὑποεκτίμησι τοῦ πνεύματος, μὲ μιὰ λέξιν τὴν ἀορησίαν αὐτῆς τῆς ζωῆς. Ὑστερα ἀπ' τὸ ὀλέθριον αὐτὸ κατάντημα δὲν εἶναι παράξενο, ὅτι γίνονται ἀπὸ παντοῦ πολλὰ καὶ μικρόχολα κρίσις καὶ ἐπικρίσεις γιὰ τὸ Ράσο, ἀπ' τὶς ὁποῖες οἱ πλείους εἶναι ἄδικαι καὶ τελειῶς ἀσύστατες.

Βέβαια, εἶναι ἀλήθεια, πὼς ἀνάμεσα στὶς τάξεις τοῦ Ἱ. Κλήρου ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ μὲ τρωτά, ποὺ ἀληθινὰ σκανδαλίζον. Ἀναμφιβόλως θὰ πρέπει ὅλοι αὐτοὶ νὰ παταχθοῦν ἀδυστηρὰ καὶ χωρὶς θόρυβο, ποὺ περισσότερο σκανδαλίζει καὶ βλάπτει. Ἀλλ' ἀπὸ ὠρισμένα καὶ μεμονωμένα τέτοια κακὰ παραδείγματα ξεκινοῦντας μερικοὶ νὰ φθάνουν στὸ σημεῖο νὰ γράφουν καὶ νὰ λένε,

πώς, δῆθεν, «νοσεῖ βαρέως ἡ Ἐκκλησία», ὅτι «δὲν ὑπάρχει χειρότερος ἐχθρὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν!», ὅτι «προσφέρουν κακὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οἱ Ἱεράρχαι μας», νὰ χλευάζουν καὶ νὰ ὑβρίζουν βάνανσα τὸ Ράσον, λέγοντας καὶ γράφοντας, πὼς «ἀφηνίασε τὸ Ράσο» καὶ «κατάντια Κλήρου!», καὶ νὰ γενικεύουν ἔτσι, ὅπως διόλον παράλογα, χωρὶς καμμιὰ αἰσθησι δικαιοσύνης, τὴν θλιβερὴν ζωὴ μερικῶν κακῶν κληρικῶν, εἰς βάρος ὅλου τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τοῦτο εἶναι καὶ ἄδικον καὶ ἐντελῶς ἀπαράδεκτον! Ἐπειτα, πολλοὶ ἄλλοι μὲ παράλογες ἀξιώσεις, πὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἱκανοποιηθοῦν ποτέ, κάνουν ἀσυλλόγιστα βίαιες ἐπιθέσεις ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ράσον. Ζητοῦν λ.χ. νὰ ἐπιτραπῇ τέταρτος γάμος. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀντιδρᾷ, μὲ τὸ δίκιο τῆς, ἡ Ἐκκλησία, τὴν κακολογοῦν αὐστηρᾶ. Στιγματίζει, ὀρθῶς, ἡ Ἐκκλησία τὴν παρόνομη συμβίωσι, πὸν τρομερὰ σαλεύει τὴν ἑλληνικὴ οἰκογένεια, πετᾷ στὸ δρόμο νόμιμη γυναικὰ καὶ παιδιὰ, καὶ δημιουργεῖ τεράστια κοινωνικὴ πληγὴ, καὶ κακίζεται ἀπ' ὅλους. Κι' εἶναι αὐτὰ δυὸ μόνο παραδείγματα, πὸν χίλια δυὸ μπορεῖ κανεὶς ν' ἀπαριθμήσῃ. Θεωροῦν τὴν Ἐκκλησίαν ἀπηρεχαιωμένη καὶ ἀσυγχρόνιστη. Ὅλα τοὺς πταῖουν. Ἀκόμη κι' αὐτὸ τὸ ράσο, τὸ μαῦρο, ἀλλ' ἱερώτατον ἔνδυμα, πὸν τόσα καὶ τόσα συμβολίζει, τὸ βλέπουν μὲ ἀποτροπιασμό, καὶ ζητοῦν ν' ἀντικατασταθῇ! Ἐκλαμβάνουν μεσαιωνικὰ τὰ ὄπλα τῆς, πὸν οἱ αἰῶνες τῆς ἐκκληροδότησαν. Θέλουν νὰ μοντεροποιηθῇ καὶ ἡ Ἐκκλησία. Φρονοῦν πὼς πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ φιλελεύθερες ἀρχές. Κι' ὅτι εἶναι πιά ἀπαραίτητο ν' ἀρχίσῃ νὰ συμβιβάζῃ τὰ ἀσυμβίβαστα, πετῶντας τὰ «πεπαλαιωμένα». Ἐπειδὴ ὁμως αὐτὸ μὲ κανένα τρόπο δὲν γίνεται, καὶ εὐλογα ἐπιμένει στὶς ἀρχαῖες καὶ ἱερές τῆς παραδόσεις, ὅλοι αὐτοὶ οἱ νεωτερισταί, νεολοῦθροὶ, πὸν ἀπολακτοῦν τὴν Παράδοσι, συνέχεια ἐναντίον τῆς βάλλουν. Ὑποσκάπτουν τὸ κῶρος τῶν Κληρικῶν, βασιζόμενοι στὰ «μερικά» λυπηρὰ γεγονότα. Πληγῶνον τὸ γόητρόν των. Τοὺς παρουσιάζουν ὅλους στὰ μάτια τοῦ κόσμου σὰν χρεωκοπημένους. Καὶ φθάνουν στὸ σημεῖο νὰ βεβηλῶνον ἱερὸς Ναοῦς, ὅπως τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Θεσσαλονίκης. Καὶ νὰ διακωμωδοῦν ἐπίσημα καὶ μὲ θράσος τὸ Ράσο καὶ τὴν ἄχραντη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία μας, ὅπως ἐφέτος ἔγινε στὸ θέατρον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ!..

Ἄλλ' εἶναι καιρὸς πιά νὰ συνεισθοῦμε! Οἱ ἄσπονδοὶ ἐχθροὶ τοῦ Ἔθνους μας δὲν κάνουν τίποτε περισσότερο ἀπὸ τοὺς θεωρουμένους τέτοιον εἶδος ἐγκάρδιος φίλους του! Τὴν Ἐκκλησίαν μὲ λύσσα πολεμοῦν αὐτοί, γιατί ἀκριβῶς ξέρονται ἀναντικατάστατη δύναμι ἀντιπροσωπεύει. Τοὺς Κληρικοὺς τῆς διαβάλλον ἀκατά-

πανστα, γιὰ νὰ κλονίσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ στὸ πρόσωπο τους, ὁπότε πετυχαίνουν, πέρα γιὰ πέρα, τὸ δικό τους ἀόσιο σκοπό. Γιατὶ σὲ μᾶς τοὺς Ἕλληνας εἶναι διαφορετικὰ τὰ πρόγμματα. Ὅταν κανεὶς σπᾶση τοὺς ἱεροὺς δεσμούς του μὲ τὴν Ἐκκλησίαν, τότε γίνεται ἀμέσως φοβερός ἀντίπαλος καὶ τοῦ Ἐθνους μίας. Κι' οἱ Ἱεράρχαι μας, ὁ Ἱερός γενικά Κλήρος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀληθινά, χωρὶς καμμιά ἀμφιβολία, «τὰ σύμβολα πὸν ἐνσαρκώνουν» καὶ ἐκφράζουν τὰ ἱερά αἰσθήματα τοῦ Ἐθνους», ὅπως διεκήρυξεν ἡ σεπτὴ Ἱεραρχία. Κι' ἔχουν βαθεῖα συνειδησι τοῦ χρέους των καὶ τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς των. Τῶχον ἄλλωστε στὴν πράξι ἀποδείξει χιλιάδες φορές. Γι' αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἐνοήσουν ὅλοι οἱ ἄκριτοι ἐπικριτὲς τοῦ Ράσου τὸ κακὸ πὸν κάνον, σαλεύοντας τίς συνειδήσεις τοῦ χριστιανικοῦ μας Λαοῦ. Ἄλλοίμονο καὶ τρισαλλοίμονο, ἂν χάσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη του στὸ Ράσο. Τίποτε δὲν θὰ σταθῇ ἱκανὸ νὰ τὸν συγκρατήσῃ. Κι' οἱ ἐχθροὶ τῆς Πατρίδος ἔλλοχεύουν!..

Τόνωσι, λοιπόν, στὸ Ράσο ἄς δώσουν, ὅσοι εἰλικρινὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα μας. Παραβλέποντας τὰ ὀλίγα κακὰ παραδείγματα, πὸν πάντοτε ὑπῆρχαν καὶ θὰ ὑπάρχον καὶ μέσα στοὺς κόλπους του, ὅπως ἀφθοοῦν τόσο πολὺ ὅπου ἄλλοῦ, φρόνιμον εἶναι καὶ καθήκον νὰ δευχθῇ ἀπ' ὄλους στὸ σύνολο ἀγάπη καὶ στοργή. Εἶναι πολλοί, πάρα πολλοί, πὸν στέκον στὸ ὕψος τους. Ὑπηρετοῦν μὲ ἀφοσίωσι τὴν ἀποστολή των. Πάλλεται καὶ σφύζει μέσα τους ἡ ἑλληνοχριστιανικὴ μας παράδοσις. Διακρίνονται γιὰ τὸ μυροβόλον ἦθος τους, τὴν ὀλοφώτειν ἀρετὴ των, τὴν ἠθικὴ των ἀκεραιότητα. Ἐργάζονται μὲ ἀποδοτικότητα σ' ὄλους τοὺς πνευματικοὺς τομεῖς. Προσφέρουν ἐπαρκῶς τίς πολυτιμες ὑπηρεσίες τους. Ἀποτελοῦν τὴ μεγαλύτερη δύναμι τοῦ Ἐθνους. Συνεχίζον ἐπάξια τὴν ἱστορίαν Του. Πρωτοποροῦν σὲ κάθε ὥραϊο καὶ εὐγενικὸ σκοπό. Ἐμψυχώνον τὸ λαὸ μας στὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη. Γιὰ ὅλα αὐτὰ, ἀντὶ νὰ πικραίνωνται φοβερά καὶ ν' ἀποκαρδιώνωνται ἀπογοητευτικὰ ἀπ' τὴν ἀγνώμονα καὶ κακίστη μεταχείρισι, καὶ τὸ ἐπίσημο Κράτος καὶ ὁ Λαός, ἄς περιβάλλον τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ ἀφανεῖς αὐτοὺς σκαπανεῖς καὶ ἀκοιμήτους φύλακας τῶν ἱερωτάτων ἐθνικῶν μας παραδόσεων μὲ ὄλο τὸ σεβασμό, τὴν ἀπέραντην ἐκτίμησι καὶ τὴν ὀλόθερμην εὐγνωμοσύνη των, γιὰτὶ ἔτσι καθένas προσφέρει ὄχι μόνον στὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ στὸ Ἐθνος μας τὴ μεγαλύτερη ὑπηρεσίαν.

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ Α. ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκέρυξ Νικοπόλεως

# ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΤΟΣ 1960: Η ΕΝΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

## ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ

Εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος ἐδημοσιεύθη τὸ κείμενον τῆς Ἀποφάσεως τῆς Σ. Ἱεραρχίας περὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς Ἑνορίας, συνοδευόμενον ἀπὸ τὰ δύο πρῶτα ἄρθρα τοῦ ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἐγκριθέντος σχετικοῦ Καταστατικοῦ Ὁργανισμοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἑνορίας. Παρεκλήθησαν δὲ οἱ εὐλαβ. Ἐφημέριοι νὰ μελετήσουν τὸ περιεχόμενον των, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐξαιρετικὴν καὶ θεμελιώδη σημασίαν διὰ τὴν ὄλην ἐργασίαν, τὴν ὁποῖαν ἐν προκειμένῳ ἔχει προγραμματίσει ἡ ἀνωτάτη Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ διατύπωσις, ὅσον τῆς Ἀποφάσεως τῆς Σ. Ἱεραρχίας, ὅσον καὶ τῶν προαναφερθέντων σχετικῶν ἄλλων κειμένων, εἶναι λίαν σαφῆς καὶ ἀκριβῆς. Δι' αὐτῶν καθορίζεται ἡ σημασία, τὴν ὁποῖαν ἐνέχει διὰ τὴν ὄλην ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν ἢ καλὴ ὀργάνωσις τοῦ ἐν τῇ Ἑνορίᾳ ἔργου, τοῦ ὁπίου σαφέστατα καθορίζεται ὁ σκοπὸς καὶ οἱ τρόποι τῆς πραγματοποιήσεώς του. Εἶναι δὲ ἡ πρώτη φορά, κατὰ τὴν ὁποῖαν δι' ἐπίσημον Ἐκκλησιαστικῆς Πράξεως καθορίζεται τὸ κεφαλαῖῳδες τοῦτο σημεῖον τῆς ἐκκλησιαστικῆς δράσεως, τοῦ ὁποῖου καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἀξιοῦται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Τοιοῦτοτρόπως, δὲν ἀποτελεῖ πλέον τοῦτο ἀντικείμενον μόνον ἀπλῆς θεωρητικῆς μελέτης καὶ διδασκαλίας τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὴν ἐπιστήμην τῆς Ποιμαντικῆς, ἀλλὰ ἀπαιτήσεις ρητὰς καὶ σαφεῖς τῆς Διοικήσεως Ἐκκλησίας, πρὸς τὰς ὁποίας ὑποχρεοῦνται νὰ συμμορφωθοῦν ὅλοι, ὅσοι δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ θεωρηθοῦν παραβάται τῶν συγκεκριμένως ἤδη καθοριζομένων «ὄπτηρειακῶν» καθηκόντων των.

\*

Ἡ τελευταία αὐτῆ λεπτομέρεια δὲν ἔχει, βεβαίως, μεγάλην πρακτικὴν σημασίαν διὰ τὸ σύνολον τοῦ Ἐφημεριακοῦ μας Κλήρου, παρὰ μόνον ἀπὸ τῆς ἐπόψεως, ὅτι τὰ ἀποτελοῦντα τοῦτον μέλη τοῦ Τιμίου Πρεσβυτερίου ἔχουν τώρα ἐνώπιόν των σαφῆ καὶ συγκεκριμένην τὴν εἰκόνα τοῦ τι ὀφείλουν νὰ πράξουν καὶ ἐπίσημον περὶ τούτου ἐντολὴν καὶ παρόρμησιν, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὁποίας θὰ ἔχουν τὴν εὐχαρίστησιν ν' ἀπαιτῆται ἐκκλησιαστικῶς παρ' αὐτῶν λόγος καὶ νὰ πληροφοροῦν δεόντως τὴν

προϊσταμένην των πνευματικῶν Ἀρχῆν. Ἡ λαμπρὰ ἐν πολλοῖς ἐργασία, ἣ ὅποια εἰς πολλὰς Ἐνορίας συντελεῖται καὶ ἣ ὅποια εἶναι ἀποτέλεσμα μόνον τῆς ἀγαθῆς πρωτοβουλίας ὀρισμένων Ἐφημερίων—ὀπoκείται δὲ πολὺ συχνὰ εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἀνατροπῆς καὶ τῆς ἀχρηστεύσεως μὲ τὴν ἀλλαγὴν τῶν προσώπων—, τώρα πλέον, ἀφ' ἑνὸς μὲν, θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη αὐτῶν τῶν κινδύνων, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ ἐλέγχεται ἀρμοδίως καὶ θὰ ἐνισχύεται, ὅπου θὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη. Καὶ ἐπὶ πλέον, θὰ εἶναι ἐξησφαλισμένη ἀπέναντι οἰασθῆ-ποτε ἀντιδράσεως, ὀφειλομένης πολὺ συχνὰ εἴτε εἰς τὴν μοχθηρὰν διάθεσιν κακοπίστων τινῶν ἀνθρώπων, εἴτε εἰς τὴν ἔλλειψιν κατανοήσεως καὶ εἰς τὴν παρεξήγησιν, ποὺ εἶναι φυσικὸν νὰ προκαλῆ εἰς τοὺς ἀγροῦντας τὰ πράγματα καὶ εἰς τοὺς ἀδιαφόρους ἢ ἐμφάνις τοῦ ἔργου ὡς ἐξαιρέσεις, τρόπον τινά, καὶ ἣ ἔλλειψις τῆς ἀπαιτουμένης διαφωτίσεως περὶ τῆς εὐρύτητος τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐνορίας καὶ τοῦ Ἐφημερίου της.

Παραλλήλως πρὸς τὴν τοιαύτην ἐνθάρρουνσιν καὶ ἐνίσχυνσιν τῶν ἤδη καλῶς ἐργαζομένων καὶ τὴν σταθεροποίησιν τοῦ ἔργου τῶν, θὰ ἔχωμεν τώρα, ἐπὶ πλέον, καὶ ἐν ἀκόμῃ ὄφελος ὑπὲρ τῆς ἐφημεριακῆς μας δραστηριότητος. "Ὅσοι δηλ. ἐκ τῶν κατὰ τὰλλα καλῶν Ἐφημερίων μας δὲν εἶχον μέχρι τοῦδε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀντιληφθοῦν, ὅτι ὑπάρχει ἔδαφος κινήσεως καὶ πέραν τῆς συνήθους καὶ πεπατημένης ὁδοῦ, τῆς ἀπλῆς λειτουργικῆς ἐξυληρετήσεως τῶν Ἐνοριῶν των, — διότι αὐτὴν καὶ παρέλαβον ὡς τὴν μοναδικὴν των ὑποχρέωσιν ἀπὸ τοὺς προκατόχους των — τώρα ἔχουν αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν. Διότι ἐπληροφορήθησαν πλέον ἐκ τῶν δημοσιευθέντων ἤδη ἐπισήμων ἐκκλησιαστικῶν κειμένων τοῦ προηγουμένου τεύχους, ὅτι τὸ ἔργον τῆς Ἐνορίας καὶ τοῦ Ἐφημερίου της εἶναι πολὺ εὐρύτερον καὶ ὅτι ὅλοι ἔχουν καθῆκον νὰ προσπαθήσουν νὰ ἀναπτύξουν αὐτὸ τὸ ἔργον, ὅσον δύνανται καλύτερον καὶ περισσότερον. Σαφέστατα δὲ διαγράφεται ἐκεῖ εἰς τὰς βασικὰς της λεπτομερείας ἢ φύσιν καὶ ἣ ἔκτασις αὐτοῦ τοῦ ἔργου.

Ἡ Ἐνορία ἔχει προορισμὸν ν' ἀποτελῆ μικρογραφίαν ζωντανῆν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας καὶ μὲ τὴν ἰδικὴν της ζωὴν νὰ συντελῆ εἰς τὴν ἐνίσχυνσιν τῆς ζωῆς ὀλοκλήρου τῆς Ἐπαρχίας, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ὀργανικὸν τμήμα. "Ὅλαι δὲ ὁμοῦ αἱ Ἐπαρχίαι, ἐκ τῶν ὀποίων συναπαρτίζεται ἡ Ἐκκλησία μας, συνεισφέρουν — εἶναι φυσικῶς ἐπόμενον — εἰς τὸ σύνολον Σῶμά της τὴν ζωὴν καὶ τὸ σφρίγγος, ποὺ παίρουν ἀπὸ τὴν ζωτικότητα τῶν Ἐνοριῶν των. "Ἐτσι κάθε Ἐνορία ζωντανῆ ἀποτελεῖ πραγματικὴν δύναμιν ζωῆς διὰ τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν, ἐν ᾧ ἀντιθέτως εἰς ζημίαν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας— ὅσον καὶ ἂν ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνεται—ἀποβαίνει κάθε Ἐνορία,

ποῦ παραμένει νεκρὰ πνευματικῶς. Καὶ ἀκριβῶς ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκει ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν ἀπαιτήσιν περὶ ὀργανώσεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς δόσεως τῆς Ἑνορίας, δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ ἡ ἀναζωπύρωσις κάθε Ἑνορίας καὶ ἡ ἀνάδειξις τῆς εἰς πραγματικὸν ζωντανὸν κύτταρον τοῦ ὄλου Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀργανισμοῦ, εἰς ἀποτελεσματικόν, δηλ., συντελεστὴν τῆς ἐνισχύσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς δυνάμεως τῆς ὅλης Ἐκκλησίας.

\*

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ — εἰς πείσμα τῶν μεμπτιμωρῶν, ποῦ μὲ τίποτε δὲν εὐχαριστοῦνται! — θαυμαστήν, πράγματι, ἐν τῷ συνόλω τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ θέμα τοῦ παρόντος. Ὁ ἀμερόληπτος κριτὴς δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἀδιάφορος ἐνώπιον τοῦ τεραστίου ὄγκου, τὸν ὁποῖον ἔχει ν' ἀντικρούσῃ, ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο. Δὲν δύναται δὲ καὶ νὰ μὴ θαυμάσῃ δι' αὐτό, ἂν λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας εὐρέθη ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως—καὶ ἀκόμη εὐρίσκεται—ἡ Ἐκκλησία αὐτή, καθὼς καὶ τὴν εὐτέλειαν τῶν μέσων, τὰ ὁποία εἶχε καὶ ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν της. Ἄλλὰ ποῖος δύναται νὰ φαντασθῇ, ποῦ εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσῃ, ὅταν ἀναζωογονηθοῦν, ἀνασυγκροτηθοῦν καὶ καταλλήλως ὀργανωθοῦν αἱ λαθάνουσαι εἰς τὰς χιλιάδας τῶν Ἑνοριῶν τῆς πνευματικαὶ καὶ ἠθικαὶ δυνάμεις καὶ ὅταν τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας δὲν θὰ περιορίζεται—ὅπως κατὰ κανόνα συμβαίνει μέχρι σήμερον—εἰς τὴν δραστηριότητα τῶν Ἀρχιερέων τῆς μόνου καὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν μόνου τῶν δυνάμεων καὶ τῶν μέσων, τὰ ὁποία —ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον—τυχαίως, οὕτως εἰπεῖν, περιέρχονται σήμερον εἰς τὴν διάθεσίν των; Ἄλλωστε, ἡ πρόοδος τῆς Ἐκκλησίας δὲν σύγκειται μόνου εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ θ. Κηρύγματος καὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, οὔτε καὶ εἰς τὴν ἀνέγερσιν μόνου καὶ λειτουργίαν ἰδρυμάτων κοινωνικῆς προνοίας, ὀφειλομένων εἰς τοὺς κόπους τῶν Ἀρχιερέων καὶ τὰς δαπάνας ἐλαχίστων ἐκ τῶν μελῶν της.

Τὸ Κήρυγμα καὶ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα πρέπει νὰ ἔχουν πραγματικὴν ἀπήχησιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀπήχησις αὕτη πρέπει νὰ καθοδηγῆται, νὰ κατευθύνεται καὶ νὰ ἐνισχύεται εἰς βάθος καὶ εἰς πλάτος. Ἀποτέλεσμα δὲ τούτου πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἔμπρακτος ἐκδήλωσις εἰς ἔργα εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν πάλιν πρέπει νὰ κατευθύνεται καὶ νὰ καθοδηγῆται ἕκαστος ἐκ τῶν πιστῶν, εἰς τρόπον ὥστε οὐδεὶς ἀπολύτως νὰ μένῃ ἔξω τοῦ εὐεργετικοῦ ἀποτελέσματος τῆς τοιαύτης καθοδηγήσεως,

τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα πρέπει νὰ παρακολουθῶνται καὶ νὰ ἐλέγχωνται. Μὲ μίαν τοιαύτην ἐργασίαν καὶ τὰ ἰδρύματα τῆς Ἐπαρχίας θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐξασφαλισθοῦν ἀπὸ τάλαιπωρίας, ὀφειλομένας ἄλλοτε εἰς τὴν τοπικὴν πολιτικὴν καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνεπάρκειαν, ἀλλὰ καὶ μέγα πλῆθος τῶν πασχόντων θὰ εἶναι δυνατόν ἐπὶ τόπου νὰ περιθάλπεται, ὅσakis δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀνάγκη χρησιμοποίησεως τῶν ἰδρυμάτων, ὅποτε καὶ ταῦτα θὰ εἶναι δυνατόν ν' ἀνταποκριθοῦν εὐκολώτερον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν.

Ἄλλὰ ποῦ ἄλλοῦ θὰ γίνῃ ὅλη αὐτὴ ἡ ἐργασία, ἂν δὲν γίνῃ εἰς τὴν Ἐνορίαν; Καὶ ποῖος ἄλλος θὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτήν, ἂν δὲν τὴν ἀναλάβῃ ὁ Ἐφημέριος; Ἐπειδὴ δὲ εἰς μόνον ἄνθρωπος εἶναι φύσει ἀδύνατον ν' ἀνταποκριθῇ εἰς ὅλα, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς χρειάζεται σύστημα καὶ ὀργάνωσις, εἰς τρόπον ὥστε καὶ ἡ μεθοδικὴ διεξαγωγὴ τῆς ἐργασίας νὰ διευκολύνῃ τὰ πράγματα καὶ ὁ καταμερισμὸς τῶν λεπτομερειῶν μεταξὺ τῶν καταλλήλων προσώπων νὰ καθιστᾷ ταύτην δυνατὴν. Ἡ ἀναζήτησις δὲ καὶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν καταλλήλων διὰ κάθε ἐργασίαν προσώπων μεταξὺ τῶν Ἐνοριτῶν θ' ἀποτελῇ συγχρόνως καὶ μίαν ἀφορμὴν πρακτικῆς ἐξασκήσεως τούτων καὶ ἔθιμοῦ εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐκδήλωσιν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν διδάσκονται εἰς τὸν Ναόν καὶ εἰς τὴν ὁποίαν καθοδηγοῦνται ἀπὸ τοὺς Ἐφημέριους τῶν.

\*

Τὸ ἰδεῶδες τῆς κάθε Ἐνορίας θὰ εἶναι: Νὰ μὴ ὑπάρξῃ ἐνοριότης ποῦ θὰ μένῃ ξένος καὶ ἀδιάφορος πρὸς τὸν Ναόν του καὶ πρὸς ὃ,τι ἀπὸ ἐκεῖ κατευθύνεται· αὐτὸ δὲ πρέπει ν' ἀποτελέσῃ τὴν μόνιμον καὶ ἀνύστακτον ἐπιδίωξιν κάθε Ἐφημερίου, ὅσαδήποτε ἐμπόδια καὶ ἂν προβλέπονται, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ παρεμβληθοῦν. Ὅσον δὲ τὸ ἰδεῶδες αὐτὸ θὰ πλησιάζεται, τόσον καὶ ἡ Ἐνορία θὰ γίνεταί, κάθε τόσον καὶ περισσότερον, μία εὐλογημένη καὶ εὐτυχισμένη κοινωνία. Διότι εἰς μίαν τοιαύτην κοινωνίαν οἱ ἄνθρωποι θὰ συναγωνίζονται ποῖος νὰ εὐεργετήσῃ περισσότερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον, καὶ κανεὶς δὲν θ' ἀνέχεται νὰ ὑπάρξῃ μῆτε κακία εἰς τὸν ἑαυτὸν του, μῆτε δυστυχία εἰς τὸν πλησίον του. Ἐκεῖ πρέπει νὰ κατατείνωμεν ὅλοι, εἰς τὸ νὰ ἀναζήσῃ εἰς κάθε Ἐνορίαν καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ζωὴ τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐνορίας τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπως μᾶς τὴν ἀπῆθανάτισαν εἰς ὀλίγας γραμμὰς αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· «Ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ διδασκαλίᾳ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου» καὶ «οὐδὲ ἐνδεής τις μεταξὺ αὐτῶν ἕπηρχε», διότι



«ἢ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδιά τῶν πιστευσάντων μία» (Πράξ. β', 42. δ', 32 - 34).

Αὐτὸ εἶναι τὸ πρότυπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπομεν καὶ αὐτοῦ τοῦ προτύπου ἡ ἀναβίωσις πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς, πρὸς τὸν ὁποῖον θὰ κατευθύνεται καὶ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἐξυπηρετῇ ὁλόκληρος ἡ ἐν τῇ Ἐνορίᾳ ποιμαντορικὴ ἐργασία κάθε Ἐφημερίου.

## Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΤΗ ΕΝΟΡΙΑ

Εἶναι προφανές, ὅτι, ὅπως ἡ κατάστασις κάθε Ἐνορίας ἀποτελεῖ θεμελιώδη προϋπόθεσιν διὰ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην κατάστασιν μιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπαρχίας (Μητροπόλεως ἢ Ἐπισκοπῆς), ἀπὸ τὴν ὁποίαν πάλιν ἐξαρτᾶται ἀντιστοίχως τῆς ὅλης Ἐκκλησίας ἡ κατάστασις, τοιοντοτρόπως διὰ κάθε Ἐνορίαν ἔχει θεμελιώδη ἐπίσης καὶ οὐσιαστικὴν σημασίαν ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ κατάστασις τῶν Οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι τὴν ἀποτελοῦν. Διότι τὸ πρῶτον φυτώριον καὶ ἐργαστήριον τῆς χριστιανικῆς προσωπικότητος ἀποτελεῖ ὁ Οἶκος, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου καλλιεργοῦνται καὶ ἐξελλίσσονται ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα συναπαρτίζουσιν τὴν ἐν αὐτῷ κοινωνικὴν ομάδα, ἥτοι τὴν Οἰκογένειαν. Δι' αὐτὸ δέ, ἀκριβῶς, ἐνοριακὴ καὶ ἐφημεριακὴ ἐργασία δὲν νοεῖται, χωρὶς τὴν προϋπόθεσιν τῆς οργανικῆς καὶ ζωντανῆς ἐπαφῆς τοῦ Οἴκου πρὸς τὸν Ναόν, τῆς Οἰκογενείας μὲ τὴν Ἐνορίαν, καὶ χωρὶς τὴν προσωπικὴν γνωριμίαν καὶ τακτικὴν ἐπαφὴν καὶ ἐπικοινωνίαν τοῦ Ἐφημερίου μὲ κάθε μίαν ἀπὸ τὰς Οἰκογενείας, πὺν ἀποτελοῦν τὴν Ἐνορίαν του. Πρέπει δὲ ἡ γνωριμία αὐτῆ καὶ ἡ ἐπικοινωνία νὰ βασιζέται ἐπὶ τῆς πλήρους συναισθήσεως τῆς εὐθύνης, τὴν ὁποίαν ἕκαστος Ἐφημέριος ἔχει διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν προκοπὴν ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν χριστιανῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἀποτελεῖται τὸ πνευματικόν του ποίμνιον. Προσπάθεια, ἐπομένως, πρὸς ἀναζωπύρωσιν τῆς Ἐνορίας ἰσοδυναμεῖ πρὸς προσπάθειαν πρὸς ἀναζωπύρωσιν καὶ ἐνδυνάμωσιν τῶν πνευματικῶν σχέσεών τῆς Οἰκογενείας μὲ τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία εἶναι δυνατὴ μόνον μὲ τὴν ἀνύστακτον εἰδικὴν φροντίδα τοῦ ὑπευθύνου εἰς ἐκάστην Ἐνορίαν Πρεσβυτέρου.

Καὶ δὲν ὑπάρχει μὲν ἀμφιβολία, ὅτι κατὰ κάποιον τρόπον ὑπάρχει ἀκόμη ἐπαφὴ τῶν Ἐφημερίων μὲ μεγαλύτερον ἢ μικρότερον ἀριθμὸν οἰκογενειῶν τῆς Ἐνορίας ἐκάστου. Εἶναι ὅμως— ὅπως καὶ ἄλλοτε ἐσημειώθη ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης— ἐξ ἴσου ἀναμφίβολου, ὅτι ὑπάρχει ἀρκετὸς ἀριθμὸς Οἰκογενειῶν — ὁ ὁποῖος,

φυσικά, διαφέρει κατὰ τόπους —, αἱ ὁποῖαι εἴτε ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν τοιαύτην ἐπαφήν, εἴτε καὶ σαφῶς ἀντιτίθενται πρὸς αὐτήν. Χρέος μας εἶναι νὰ μὴ ἀφήσωμεν αὐτὰ τὰ κενὰ ἀκάλυπτα καὶ μὲ κάθε τρόπον νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν πλήρωσίν των ὅπως, ἐπίσης, εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητον νὰ συστηματοποιηθῇ ἀκόμη περισσό-τερον, ὅπου ὑπάρχει, ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπαφή καὶ νὰ προσλάβῃ — ὅπου δὲν τὸν ἔχει, τυχόν, — χαρακτηῖρα περισσότερον ἐποικοδομη-τικόν. Διότι μόνον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δυνάμεθα ν' ἀναμένωμεν τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἔχῃ αὐτὴ ἢ ἐπαφή διὰ τοὺς σωστικὸν σκοποὺς τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων φορεὺς καὶ ἐρμηνευτὴς εἶναι ὁ κάθε Ἐφημέριος εἰς τὴν Ἐνορίαν του.

Ἐπάρχον, ἄλλωστε, ἄτομα καὶ οἰκογένειαι, πὺν δὲν ἐσκέφθη-σαν ποτέ, ὅτι θὰ ἔπρεπε ἢ ὅτι θὰ ἐδικαίουντο νὰ ἐπιδιώξουν μίαν τοιαύτην πνευματικὴν σύνδεσιν μὲ τὸν λειτουργὸν τῆς Ἐκκλησίας των, τὸν ὁποῖον ἐκλαμβάνουν, συνήθως, ὡς ἀπλοῦν τελεστικὸν ὄρ-γανον μερικῶν ὑποχρεωτικῶν ἢ καὶ προαιρετικῶν ἀγιαστικῶν τελε-τῶν καὶ ἀκολουθιῶν, καὶ τίποτε περισσότερον. Ἀλλά, ἐπίσης, ὑπάρ-χουν καὶ Ἐφημέριοι, οἱ ὁποῖοι, διὰ τὸν ἕνα ἢ διὰ τὸν ἄλλον λόγον, διστάζουν ν' ἀναλάβουν μίαν τοιαύτην πρωτοβουλίαν καὶ ἀρκοῦν-ται μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς καλοῦνται εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἐνοριτῶν των χάριν ἱεροτελεστίας τιῶς, τῆς ὁποίας καὶ πάλιν τὴν λαμπρὰν εὐκαιρίαν ἀφίνουν συχνὰ τελείως ἀνεκμετάλλετον δι' ἐδυντέρους πνευματικὸν σκοποὺς. Καὶ ὅμως, ὁ Κύριος εἶπεν, ὅτι «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς» γνωρίζει τὰ «πρόβατά» του καὶ «καλεῖ αὐτὰ κατ' ὄνομα», ὅπως καὶ ἐκεῖνα γνωρίζουν τὸν ποιμένα των καὶ ὑπακούουσιν τὴν «φωνήν» του καὶ τὸν ἀκολουθοῦν.

Ἐργάνας, ἐπομένως, τοῦ ἐνοριακοῦ ἔργου σημαίνει ταυτο-χρόνως καὶ ὀργάνωσιν συστηματικὴν τῆς ἐντὸς ἐκάστης Οἰκογε-νείας πνευματικῆς δράσεως καὶ ἐπιδράσεως τοῦ Ἐφημερίου.

#### (ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

«Τῆς δε εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε τοιαύταις γὰρ θυ-σίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός». (Ἐβρ. ιγ' 16)

«Οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς καὶ δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους». (Ἄπ. Παῦλος: Πράξ. κ' 20)

«Γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαν-σάμην μετὰ δακρύων νουθητῶν ἕνα ἕκαστον». (Ἄπ. Παῦλος: Πράξ. κ' 20)

«Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι». (Τίτ. γ' 14)

## ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΑ

### Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΚΡΕΩ

Σπουδαιότατον τμήμα τοῦ Τριωδίου, τὸ ὁποῖον διανύομεν, εἶναι αἱ προπαρασκευαστικαὶ εἰς τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν Κυριακαὶ καὶ ἑβδομάδες τῆς περιόδου τῶν Ἀποκρεω.

Ἦδη ἐπὶ Ἡρακλείου ἦτο καθιερωμένη ἡ «Τυροφάγος» ἑβδομάς. Ὁ Παλαιστινὸς ὄσιος Δωρόθεος (ζ' αἰών) καὶ ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνὸς (η' αἰών) ἀναφέρουν σαφῶς τὴν προπαρασκευαστικὴν εἰς τὴν Τεσσαρακοστὴν Τυρινὴν ἑβδομάδα, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀπαγορεύεται μόνον ἡ κρεοφαγία «κατὰ συνήθειαν ἐξ ἀγράφου παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας», ἐπιτρέπεται δὲ ἡ κατάλυσις τυροῦ καὶ ὧδων. Ὡσαύτως ἡ Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς μνημονεύεται ὑπὸ παλαιοτάτων χειρογράφων (θ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς).

Ἐὰν δὲ εἰς τὴν Παλαιστίνην μέχρι τοῦ 1α' αἰῶνος αἱ προπαρασκευαστικαὶ εἰς τὴν Τεσσαρακοστὴν ἡμέραι εἶχον περιορισθῆ μόνον εἰς τὴν Τυρινὴν ἑβδομάδα, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἤδη ἀπὸ τοῦ 5' αἰῶνος, ἡ ποσότης τῶν προπαρασκευαστικῶν ἡμερῶν ηὔξηθη ἀκόμη κατὰ δύο ἑβδομάδας, διότι προσετέθησαν εἰς αὐτὰς ἡ Κυριακὴ τοῦ Ἀσώτου καὶ ἡ Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω. Ἐκ τούτων, ἡ πρώτη μνημονευομένη ὑπὸ παλαιοτάτων κωδίκων (η' αἰών καὶ ἐξῆς) οὐ μόνον ὡς «Κυριακὴ τοῦ Ἀσώτου», ἀλλὰ καὶ ὡς «Κυριακὴ πρὸ τῆς Ἀποκρέου» ἢ «πρὸ τῆς Ἀπόκρεω» ἢ ὡς «Κυριακὴ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακράν», κατὰ τὸ Πατμιακὸν ἀντίγραφον τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐτίθετο ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κινήτου κύκλου τῶν ἑορτῶν, θεωρουμένη ὡς προπαρασκευαστικὴ εἰς τὴν νηστείαν τῆς Τεσσαρακοστῆς. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω μνημονεύεται ὡσαύτως ὑπὸ πολλῶν παλαιῶν χειρογράφων (θ' αἰών καὶ ἐξῆς). Ὅσον ἀφορᾷ ἔπειτα εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι καὶ αὕτη μνημονεύεται εἰς τὰ χειρόγραφα ἀπὸ τοῦ η' αἰῶνος καὶ ἐξῆς. Ὁ ὑπ' ἀρ. Γ 15 κώδιξ τῆς Ἱ. Μονῆς Μ. Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὁ ὁποῖος ἐγράφη τὸν 1' αἰῶνα, τονίζει σαφέστατα τὴν ἐν τῷ Τριωδίῳ ὀργανικὴν θέσιν τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου διὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς: «Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ Τριωδίου τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς ἀρχομένου ἀπὸ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου». Ἐπίσης πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ «μνήμη πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κοιμηθέντων εὐσεβῶς, ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου» κατὰ τὸ Σάββατον πρὸ τῆς Ἀπόκρεω καὶ ἡ «μνήμη πάντων τῶν ἐν ἀσκήσει λαμπάντων ἁγίων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν» κατὰ τὸ Σάββατον τῆς Τυρινῆς μνημονεύονται ἀπὸ τὸν θ' αἰῶνα καὶ ἐξῆς.

Ἡ προπαρασκευαστικὴ εἰς τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν περίοδος τῶν Ἀπόκρεω ἔχει σκοπὸν νὰ προδιαθέσῃ τὴν ψυχὴν διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς μετανοίας.

Ἡ Κυριακὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῆς σχετικῆς παραβολῆς (Λουκ. ιη', 10-14) καὶ διὰ τοῦ καταλυτικοῦ ἄσματικοῦ αὐτῆς πλοῦτου, εἶναι ἄριστον προανάκρουσμα καὶ εἰσαγωγή εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ Τριωδίου, διότι ὁδηγεῖ εἰς τὴν πεποίθησιν, ὅτι μόνον ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας καὶ ἡ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἀποφυγὴ τοῦ φαρισαϊκοῦ ἐγωϊσμοῦ ἀνοίγει τὰς πύλας τῆς ἀληθοῦς μετανοίας καὶ τοῦ θείου ἐλέους. Ἡ ταπεινοφροσύνη δὲ καὶ ἡ μετάνοια συνδέονται ἀρρήκτως μὲ τὸ πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας, ὑπὸ τοῦ ὁποίου διέπονται οἱ εὐσεβεῖς, ὡς τονίζει τὸ ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας (Β' Τιμ. γ', 10-15).

Φανερόν εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς μετανοίας καὶ εἰς τὰ ἄσματα τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου, ἡ ὁποία ἐχαρακτηρίσθη τοιούτοτρόπως ἐκ τῆς σχετικῆς παραβολῆς (Λουκ. ιε', 11-33). Καὶ τὸ ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας ταύτης (Α' Κορ. ζ', 12-20) ἀποτελεῖ ἀρίστην προτροπὴν πρὸς μετάνοιαν διὰ τοῦ τονισμοῦ τοῦ μεγαλείου τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ δοξάσωμεν τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν. Διὰ τοῦτο μετὰ δακρύων, στεναγμῶν καὶ ἐσωτερικῆς συντριβῆς ζητοῦμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα.

Ἐπειτα τὸ Σάββατον πρὸ τῆς Ἀπόκρεω, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην «πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κοιμηθέντων εὐσεβῶς, ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου», συντελεῖ σπουδαιότατα εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τοῦ Τριωδίου, διότι ἀφ' ἑνὸς ὑπενθυμίζει τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ παροτρύνει πρὸς σύντονον μετάνοιαν καὶ ἀφ' ἑτέρου ὑποσημαίνει τὸ νόημα τοῦ Πάσχα μὲ τὴν ἔξαρσιν τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ ἐναντίον τοῦ θανάτου, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἰδική μας νίκη, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ εἰς αὐτὴν τὴν ἀφθαρσίαν τῆς σαρκός.

Σπουδαία εἶναι καὶ ἡ Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω, κατὰ τὴν ὁποίαν «τῆς δευτέρας καὶ ἀδεκάστου Παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μνεῖαν ποιούμεθα». Ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ καὶ ἡ ὑμνογραφία τῆς ἡμέρας ταύτης ἀφυπνίζει τὸ πνεῦμα τῆς μετανοίας, τῆς ὁποίας κυριωτάτη ἐκδήλωσις εἶναι καὶ ἡ φροντίς ὑπὲρ τῶν ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν συνανθρώπων μας. Ὁ πασχάλιος τόνος τῆς ἡμέρας εἶναι ἐκδηλος εἰς τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς παρουσιάζεται ὡς ἐπὶ θρόνου δόξης καθήμενος, ὡς ὁ νικητὴς τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων.

Καὶ μετὰ τὴν ἐσωτερικὴν ταύτην προπαρασκευὴν τῶν ψυχῶν μὲ τὰς τρεῖς ταύτας Κυριακάς, ἀπὸ τὴν Δευτέραν τῆς Ἐβδομά-

δος τῆς Τυροφάγου ἀρχίζει καὶ ἡ ἐξωτερικὴ—ἐξ ἐπόψεως διαίτης—ἐκδήλωσις τῆς μετανοίας. «Ἦνέωκται τῆς θείας μετανοίας τὰ πρόθυρα, προσέλθωμεν προθύμως, ἁγιασθέντες τὰ σώματα βρωμάτων καὶ παθῶν τὴν ἀποχὴν ποιοῦντες ὡς ὑπήκοοι Χριστοῦ τοῦ καλέσαντος τὸν κόσμον...». Ἔφθασαν τὰ «φαιδρὰ προεόρτια τῆς ἐγκρατείας», ἡ «προεόρτιος τῶν νηστειῶν εἰσαγωγή», «τῶν νηστειῶν αἱ εἴσοδοι καὶ τὰ προτύλαια». Πρέπει νὰ ἐτοιμασθῶμεν, ἵνα «τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ πόθῳ κατίδωμεν», ἀφοῦ «τὸν ἐνεδρεύοντα ἐχθρὸν νεκρῶσαι σπουδάσωμεν» διὰ συντόνου ἀσκήσεως, τῆς ὁποίας ἄριστα πρότυπα, «ὑπογραμμὸς τις καὶ ὁδηγός» εἶναι πάντες οἱ ἐν ἀσκήσει λάμπαντες ἅγιοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, τῶν ὁποίων ἐορτάζομεν τὴν μνήμην κατὰ τὸ Σάββατον τῆς Τυρινῆς. Πάντες οὗτοι «τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις» καὶ παρουσίασαν εἰς τὴν ζωὴν αὐτῶν τοὺς καρποὺς τοῦ Πνεύματος. Τοιοῦτοτρόπως «τὸ κατ' εἰκόνα τηρήσαντες ἀλώβητον» καὶ τὸν «νοῦν ἡγεμόνα κατὰ παθῶν ὀλεθρίων ἐνστησάμενοι», ἀνῆλθον καὶ «εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν, ὡς δυνατὸν» καὶ κατῶρθωσαν «τὸ χεῖρον καθυποτάξαι τῷ κρείττονι καὶ τὴν σάρκα δουλώσαι τῷ πνεύματι».

Ἡ Κυριακὴ τῆς Τυροφάγου εἶναι ἡ τελευταία τῶν πρὸ τῆς Μ.Τεσσαρακοστῆς Κυριακῶν. Κατ' αὐτὴν ἡ μήτηρ Ἐκκλησία ἀφ' ἐνὸς μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν «ἀπὸ τοῦ Παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐξορίαν» τῶν Πρωτοπλάστων καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀπώλειαν τῆς «θεοῦφάντου» καὶ «φωταυγοῦς» στολῆς αὐτῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν δεύτερον Ἀδὰμ, τὸν ἡμᾶς «ἐνδυσάμενον» καὶ «τῆς πρώην κατάρρα τὸν Ἀδὰμ ἐλευθερώσαντα». Ὡστε «ἁμαρτία δι' ἡμῶν ἀπολύτρωσις διὰ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦ Ἀδὰμ ἀπωλέσαμεν τὸν Παράδεισον. Διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀπεκτήσαμεν αὐτόν. Διὰ τῆς ἡδονῆς ἐγίναμεν ἀνεστῆσι. Μὲ τὴν νηστείαν ἐπιστρέφομεν εἰς τὴν νηστείαν μας». Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ Θεὸς συνεχώρησεν ἡμᾶς, πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ συγχωρῶμεν τὰ παραπτώματα τῶν ἀδελφῶν μας, ὡς τονίζει ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ τῆς ἡμέρας («Ματθ. ζ', 14-21), ἡ ὁποία ἐπίσης ὁμιλεῖ καὶ περὶ τῆς νηστείας. Τὸ «στάδιον τῶν ἀρετῶν ἡνέωκται», «ἔφθασε καιρὸς, ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή, ἡ κατὰ τῶν δαιμόνων νίκη, ἡ πάνοπλος ἐγκράτεια», «ὁ καλὸς τῆς νηστείας ἀγών». Πολὺ ἐπικαίρως καὶ τὸ ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας (Ῥωμ. ιγ', 11-14 καὶ ιδ', 1-4) τονίζει: «Ἀποθώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

## Α Δ Ε Λ Φ Ι Κ Α Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Α

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Καιρὸς εἶναι νὰ μπουῦμε στὸν Ἱερέα σὰ λειτουργὸ μέσα στὸν καθαρῶτατο Ναὸ του, στὸ λαμπρὸ Ἅγιο Βῆμα, σὰ γυαλιστερά ἱερὰ σκεύη, σὰ ἀλέκιαστα ἄμφιά του. Πιστεύω νὰ καταλαβαίνης τί θὰ κάμης μιὰ Κυριακή, μιὰ γιορτὴ, μιὰ ἔκτακτη περίστασι πού θὰ κληθῆς νὰ ἱεουργήσης. Θὰ τελέσης τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Καί, ὅπως σοῦ εἶπα δὲν μπορεῖ οὔτε ὁ Βασιλεὺς, οὔτε τὰ ἑκατομμύρια τῶν πιστῶν ὅλα μαζί νὰ λειτουργήσουν καὶ παρακαλῶντας θερμὰ τὸν Θεὸν νὰ γίνη τὸ θαῦμα τῆς μετουσιώσεως εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου. Μυστήριον Μέγα. Ἀκατάληπτον, ἀσύλληπτον ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο μυαλό. Ἀπαξ παρεδόθη ἀπὸ τὸν Χριστὸν κατὰ τὴν Μεγάλη Πέμπτη, συνεχίζεται διὰ τῆς Ἐκκλησίας του μὲ τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Ἱερεῖς. Δὲν πρόκειται νὰ ἀναλύσω τὴ θεία Λειτουργία, γιατί ἄλλος εἶναι ὁ σκοπὸς πού σύρονται αὐτὲς οἱ ἀπλὲς γραμμές, καὶ τὸν καταλαβαίνεις νομίζω. Σὺ ὁ ἴδιος, ὅταν πλησιαῖς, ἢ φριχτὴ στιγμή, κατὰ τὸν Χερουβικὸν ὕμνον, διαβάξεις γονατιστὸς καὶ μὲ κατάνυξι αὐτὰ τὰ συντριπτικῶς συγκινητικὰ λόγια στῆ Φυλλάδα σου:

«Οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς, προσέρχεσθαι ἢ προσεγγίζειν, ἢ λειτουργεῖν σοι, Βασιλεῦ τῆς δόξης. Τὸ γὰρ διακονεῖν σοι, μέγα καὶ φοβερὸν καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίοις Δυνάμεσιν. Ἄλλ' ὅμως, διὰ τὴν ἄφατον καὶ ἀμέτρητον σου φιλανθρωπίαν, ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως γέγονας ἄνθρωπος, καὶ Ἀρχιεὺς ἡμῶν ἐχρημάτισας, καὶ τῆς λειτουργικῆς ταύτης καὶ ἀναιμάκτου θυσίας τὴν ἱεουργίαν παρέδωκας ἡμῖν, ὡς Δεσπότης τῶν ἀπάντων. Σὺ γὰρ μόνος, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δεσπάζεις τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων, ὁ ἐπὶ θρόνου Χερουβικῷ ἐποχούμενος, ὁ τῶν Σεραφεῖμ Κύριος, καὶ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ μόνος Ἅγιος καὶ ἐν Ἁγίοις ἀναπαύομενος. Σὲ τοίνυν δυσωπῶ τὸν μόνον ἀγαθὸν καὶ εὐήκοον. Ἐπιβλεψὸν ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀμαρτωλὸν καὶ ἀχρεῖον δοῦλόν σου, καὶ καθάρισόν μου τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ ἰκάνωσόν με τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος ἐνδεδυμένον τὴν τῆς ἱερατείας Χάριν, παραστήναι τῇ Ἁγία σου ταύτῃ Τραπεζῇ, καὶ ἱεουργήσαι τὸ ἅγιον καὶ ἄχραντὸν σου Σῶμα, καὶ τὸ Τιμιον Αἷμα. Σοὶ γὰρ προσέρχομαι κλίνας τὸν ἑμαυτοῦ αὐχένα, καὶ δέομαί σου. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, μηδὲ ἀποδοκιμάσης με ἐκ παίδων σου· ἀλλ' ἀξίωσον προσενε-

χθῆναι σοι ὑπ' ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου σου τὰ δῶρα ταῦτα. Σὺ γὰρ εἶ ὁ προσφέρων καὶ ὁ προσφερόμενος, καὶ προσδεχόμενος Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ Ἀγαθῷ καὶ Ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν».

Ἄν καὶ τῇ διαβάσει στῆ λειτουργικὴ Φυλλάδα, ἴσως μάλιστα νὰ τὴν ἀπαγγέλλης κι' ἀπ' ἐξω αὐτῇ τὴν εὐχὴν, τὴν καταχωρῶ ἐδῶ γιὰ λόγους σκοπιμότητος. Καὶ ἡ σκοπιμότης εἶναι νὰ καταλάβῃς πῶς ὁ Ἱερεὺς εἶναι ἱερεὺς, καὶ ὄχι ὁ κυρ-Νικόλας τῶν τάξεων τῶν Λαϊκῶν. Τέτοια εὐχὴ δὲν μποροῦν νὰ σιγοψάλουν οἱ λαϊκοί· γιὰτὶ δὲν ἔχουν καμμιά σχέσι μὲ τὴν Ἱερωσύνη. Ἀνῆκει στὸν Ἱερέα. Ὡς Ἱερεὺς, τώρα, πρέπει νὰ ἔχη, γιὰ τὴν τέλεσι τῆς θείας Εὐχαριστίας κάποια προπαρασκευή. Νὰ ἐγκρατευθῇ ἀπὸ τὴν προηγουμένη ἡμέρα καὶ πρὸ παντὸς ἀπὸ τὸ βράδυ. Γιὰτὶ ἔχουμε διαπιστώσει ὅτι πολλοὶ πέφτουν σὲ φαγοπότι τρομερό καὶ τὸ πρῶτ', βεβαρημένοι ὅπως εἶναι, λειτουργοῦν. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Ἡ ἐγκράτεια δὲν ἀφορᾷ μονάχα τὸν καλόγερο ἢ τὸν καλογερόπαπα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔγγαμον Κληρικό, ἀφοῦ πρόκειται νὰ τελέσῃ τὴν Θείαν Λειτουργίαν, τὸ Μυστήριον τῶν Μυστηρίων. Εἶναι πολὺ λεπτό, καὶ πνευματικὸ τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ ὁ παπᾶς ὀφείλει νὰ συμβουλευθῇ τὸν Πνευματικόν του, γιὰτὶ δὲν μπορεῖ ὁ Ἱερεὺς νὰ μὴν ἔχη, ὡς ἄνθρωπος, μὲ σάρκα καὶ ὀστά, πνευματικὰς ἀνάγκας. Καὶ οἱ ἔγγαμοι καὶ οἱ ἄγαμοι Κληρικοὶ πρέπει νὰ συμβουλευῶνται πεπειραμένους Πνευματικούς, πνευματοφόρους ἄνδρας ποὺ εἶναι ἀρμόδιοι νὰ δέχωνται τὰς ἐξομολογήσεις τους. Δὲν μπορεῖς ἀδελφέ, σὰν παντρεμμένος, μάλιστα, ἄνθρωπος, νὰ μὴν ἔχῃς ἐρωτήματα στῆ συνείδησή σου. Σ' αὐτὰ θὰ πάρῃς ἀπάντησι σωστή, σοβαρὴ καὶ σοφὴ καὶ θὰ κανονίσῃς τὴν πορεία τῶν καθηκόντων σου καὶ ὡς συζύγου καὶ ὡς ἱερουργοῦ τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Ἴσως σὺ ὁ ἔγγαμος Ἱερεὺς ἔχεις μεγαλύτερη ἀνάγκη πνευματικῆς καθοδηγήσεως καὶ στηριγμοῦ. Καὶ τὸ ξέρεις πολὺ καλὰ αὐτό. Δὲν ἐπιτρέπεται ἐν ὀνόματι τῆς Ἱερωσύνης σου νὰ πλησιάζῃς μὲ θράσος τὴν Πνευματικὴν Τράπεζαν, τὸ φρικτὸ Γολγοθᾶ, χωρὶς συνεπειάς. Εἶδες παραπάνω τί διαβάσεις; «Τὸ γὰρ διακονεῖν σοὶ μέγα καὶ φοβερόν καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίοις Δυναμέσι». Μπορεῖς, λοιπόν, ὕστερα ἀπὸ προηγηθέντα σαρκικὰ τραπέζια, νὰ ἐγγίσης κὰν τὴν Πνευματικὴν Τράπεζαν; Νηστεία. Ἐγκράτεια. Περισυλλογή. Ὅχι ταπεινὸς-ἱκανοποιήσεις σαρκός. Ὅχι πάθη στὴν ψυχὴ σου, κατὰ τῶν ἀδελφῶν σου ἢ τῶν λογικῶν σου προβάτων. Ἐσὺ εἶσαι Ἱερεὺς. Θὰ σηκώσης ὄχι σταυρό, ἀλλὰ σταυροῦς. Θὰ πιῆς ποτήρια πικρά. Θὰ διαβληθῇς

και θα συκοφαντηθῆς. Εἶσαι ἀπὸ τὸ Χριστὸ πρόβατο σταλμένο μέσα σὲ λύκους καὶ ὄχι λύκος μέσα σὲ πρόβατα. Κι' αὐτοὺς τοὺς λύκους καλεῖσαι νὰ μεταβάλῃς σὲ πρόβατα. Θὰ διώξῃς ἀπὸ μέσα σου τὰ ἀνθρώπινα στοιχεῖα. Θὰ πνίξῃς τὰ θηρία. Θὰ σταυρωθῆς, ἀδελφέ, γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλιῶς δὲν μπορεῖς νὰ πλησιάσῃς τὰ Ἀχραντα Μυστήρια, σὰ λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ πολλοί, δυστυχῶς, ἔλλαξαν στὴ μορφή, στὸ σχῆμα, μὰ δὲν ἔλλαξαν οὔτε στὴν καρδιά οὔτε στὰ μυαλά. Κάποιος Ἱερεὺς μούγραψε πρὸ πολλοῦ, πῶς ἓνας συνάδελφός του θέλοντας ν' ἀνακαλύψῃ τοὺς ἀπὸ τοὺς ἐνορίτας του ἔγραψε λίβελλον ἐναντίον του, κάλεσε ὅλο τὸ χωριὸ στὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ὑποχρέωσε νὰ σβῆνῃ τὰ κερὰ τοῦ μέσα σ' ἓνα πιάτο ξύδι στὴν πόρτα καὶ νὰ λέγῃ, «Νὰ μὴν τὸν βρῆ ὁ χρόνος» δηλαδὴ ἐκεῖνον ποὺ ἔθιξε τὸν παπᾶ. Τί ἔγινε στὸ Χωριὸ μὲ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς κατάρτας τοῦ Ἱερέως, εἶναι ἀφάνταστο. Ὀλόκληρο τὸ Χωριὸ φώναζε: Μᾶς κόλασε σήμερα ὁ Παπᾶς! Ἐπόμενον ἦτο νὰ σκανδαλισθῆ ὁ κοσμάκης. Ὁ παπᾶς ἤθελε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν ἱεροκατήγορο. Ἄλλος τρόπος δὲν ὑπῆρχε παρὰ ὁ... ξυδῶτος! Καὶ ὁ ἀδελφὸς μὲ ρωτᾷει: Τί λένε οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας γι' αὐτὰς τὰς περιπτώσεις; Ὑπάρχουν κυρώσεις γι' αὐτὴ τὴν πράξι τοῦ συναδέλφου του; Ποιὸς κέρδισε; Ὁ Σατανᾶς ἐκέρδισεν ἀδελφέ. Ἀπαραιτήτως, λοιπόν, πρέπει νὰ προπαρασκευασθῆς σωματικὰ καὶ ψυχικὰ γιὰ τὴν τέλεσι τοῦ Μυστηρίου. Ἡ νηστεία ἀπὸ τὰ σαρκικὰ, καθαρότης τῆς καρδιάς ἀπὸ τὰ πάθη, θὰ σὲ κάμουν νὰ χαρῆς δυνατὰ μετὰ τὴν τέλεσι τοῦ Μυστηρίου καὶ τῆ θεία μετάληψι. Πρόσεξε παραπολύ, μήπως ἢ συνήθεια, σουῖδιωξε τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ. Πρόσεξε μήπως δὲν προσέρχεσαι στὸ Μυστήριον μὲ τὸν ἴδιον τρόπο καὶ μὲ τὴν ἴδια συγκίνησι ποὺ προσῆλθες γιὰ πρώτη φορά τελῶντας τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἄν ἔπαθες τέτοια πᾶρωσι, γράψε ἀλλοίμονο σὲ σένα καὶ στὸ σπιτάκι σου. Προπαρασκευή, ἐπαναλαμβάνω. Καθαρμὸ τῆς καρδιάς καὶ τοῦ νοῦ σου. Ἀποφυγὴ ἀπὸ κάθε μολυσμὸ σαρκὸς καὶ πνεύματος, κατὰ Παῦλον. Μὴ περιφρονῆς τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ παραθαρῆσαι ἀπὸ τῆ ἀναβολῆ τοῦ ξεσπάσματος τῆς ὀργῆς του. Αὐτὴ ἢ μακροθυμία «ἄγει εἰς μετάνοιαν».

Γιὰ κάμε μιὰ βόλτα τώρα στὴ συνείδησί σου, καὶ περίμενε στὸ ἄλλο γράμμα νὰ τὰ ξαναποῦμε.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

---

#### ΣΟΦΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Μὴ ψάχνεις ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἐρευνῶνται, γιατί βρῖσκονται πολὺ ψηλότερα ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο νοῦ. Τίμα τὸν Υἱό, γιὰ νὰ τιμᾷς καὶ τὸν Πατέρα. Γιατὶ ὁ Χριστὸς εἶναι ἓνα μὲ τὸν Πατέρα του.

(Ἐπιφάνιος Σαλαμίνο)



## ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»

ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Οί ἱερεῖς ἔχουνε ταχθῆ νά εἶναι  
οἱ φωστῆρες τοῦ στερεώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅπως ἔστησεν ὁ Θεός, μέ τῆ Δημιουργία, τοὺς φωστῆρες ἐπάνω στοῦ στερεώμα, τὸν Ἥλιο δηλαδὴ καὶ τὸ Φεγγάρι καὶ τ' Ἀστέρια, γιὰ νά σκορπίζουνε τὸ φῶς τοὺς ἐπάνω στὴ γῆ, ἔτσι, μέ τῆ θεία του οἰκονομία καὶ πρόνοια, ἔστησε καὶ κάποιους φωστῆρες πνευματικούς — κατὰ τὸν οὐρανοβάμονα Παῦλον — στὸν κόσμον μας αὐτόν, ποὺ ἔχουνε κι' αὐτοὶ τὸν προορισμὸ ποὺ ἔχουνε οἱ φωστῆρες τοῦ στερεώματος. Κι' ὅπως οἱ ὕλικοὶ ἐκεῖνοι φωστῆρες δὲν εἶναι αὐτοὶ τὸ πρωτόγονο καὶ πρωταρχικὸ φῶς, ἀλλὰ ἐδημιουργήθηκαν ἐπίτηδες, γιὰ νά δέχωνται, σὰν κάποια σκεύη, τὸ πρωτόγονο φῶς, ἔτσι συμβαίνει καὶ στὴν ἀγία μας Ἐκκλησία, ὅπως μᾶς τὸ διδάσκει καὶ μᾶς τὸ ἐξηγεῖ ὁ Μεγάλος Βασίλειος· «Ἄλλο εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινό· ποὺ τὸ δεχθήκανε μέσα τοὺς οἱ Ἅγιοι, κι' ἐγίνηκανε κι' αὐτοὶ φωστῆρες τῶν ψυχῶν, καὶ τίς ἐπαυδαγωγοῦσαν, καὶ τίς ἔσωζαν ἀπὸ τὰ σκοτάδια τῆς ἁμαρτίας». Καὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο ἔχουνε προσταχθῆ κ' οἱ φωστῆρες τῆς Ἐκκλησίας μας, νά μεταδίδουνε στὸν κόσμον ποὺ τοὺς εἶναι ἐμπιστευμένους τὰ σελαγίσματα καὶ τίς ἀκτίνες τοῦ ὑπερκόσμιου φωτός, ποὺ τοὺς μεταδόθηκε μέ τῆ θεία χάρη. «Γι' αὐτὸ ἐποθετήθηκαν οἱ φωστῆρες ἐπάνω στοῦ στερεώμα τ' οὐρανοῦ· γιὰ νά φωτίζουνε δηλαδὴ τὴ Γῆ» (Γεν. α' 15-16).

Σ' ἔβαλαν λοιπὸν κι' ἐσένα, Ἀδελφέ μου, ἐπάνω στὴν περιωπῆ καὶ στοῦ ὕψος τοῦ νοητοῦ στερεώματος

τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐχειροτονήθηκαν ἱερέας. Προβιβάσθηκες σὲ Ἐπίσκοπο. Ἄλλὰ δὲν σ' ἀνέβασαν σ' ἓνα τέτοιο ὑπέροχο ἀξίωμα, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ὑψωθῆς ἐσύ. Ἄλλὰ ὑψώθηκες, γιὰ νὰ φωτίσης: «γιὰ νὰ στέλλῃς τὸ φῶς σου ἐπάνω στὴ γῆ». Γιὰ νὰ διώχνης τὸ σκοτάδι τῆς κακίας ποὺ τὴν σκεπάζει, καὶ τῆς ψευτιᾶς, καὶ τῆς πλάνης, καὶ τῆς ἀμάθειας, καὶ τῶν αἱρέσεων, καὶ τῆς ἀπιστίας: «γιὰ νὰ βάλῃς φραγμούς, ἀνάμεσα στὴν ἡμέρα κι' ἀνάμεσα στὴ νύκτα»: γιὰ νὰ ἐξοικονομᾷς δηλαδὴ τὶς περιστάσεις καὶ νὰ διακρίνης καλὰ τὰ πράγματα: νὰ συμπεραίνῃς καὶ νὰ σημειώνῃς τοῦ καθενὸς τὴν προαίρεση καὶ τὴν ἐσωτερικὴ του διάθεση: καὶ σύμφωνα μὲ τὰ συμπεράσματά σου καὶ τὶς διαπιστώσεις σου αὐτές, νὰ γίνεσαι στοὺς ἄλλους ὁδηγὸς σωτηρίας «σὲ κάθε περίσταση, καὶ σὲ κάθε καιρὸ, καὶ σὲ κάθε ἡμέρα καὶ στιγμή, καὶ σ' ὅλο τὸ χρόνο» (Γεν. α' 14-18).

**Κανένας ἄς μὴν ὑπερηφάνευται  
γιὰ τὴν ἐνδοξὴ καταγωγὴ του.**

Ἄπὸ τὸ ἴδιο ταπεινὸ μέρος ἐπήρανε τὴν ἀρχὴ τῆς γέννησής τους καὶ τὰ ζῶα ποὺ χαμοσέρονται καὶ βαδίζουν ἐπάνω στὰ χῶματα, καὶ τὰ πουλιὰ ποὺ φτεροκοποῦνε ψηλὰ στὸν οὐρανό: «ἄς βγοῦνε ἀπὸ τὰ νερά σερπετὰ μὲ ψυχὲς ζωντανές, καὶ πουλιὰ ποὺ νὰ πετοῦνε ἐπάνω στὴ γῆ καὶ στὸ στερέωμα τ' οὐρανοῦ» (Γεν. α' 20).

Ἄν ἐκεῖνα ἔρπουνε καὶ σέρνωνται κατάχαμα, κι' ἂν αὐτὰ σηκώνωνται ἀνάλαφρα καὶ φτερουγίζουνε στὰ ὕψη, ὅμως κι' αὐτῶν κι' ἐκείνων μιὰ καὶ ἡ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τους καὶ ἡ ὕλη ποὺ ἀπ' αὐτὴν ἐπλασθήκανε.

Τὸ ἴδιο πρέπει νὰ συλλογίζωνται καὶ οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὸν ἑαυτό τους. Ποῦ στηρίζεται καὶ μεγαλοπιάνεται ὁ πλοῦσιος κι' ὁ μεγάλος κι' αὐτοὶ ποὺ κατέχουν ἀξιώματα, γιὰ νὰ καταφρονᾶνε τοὺς μικροῦς, τοὺς

ταπεινούς και τούς φτωχούς; 'Επειδή εκείνος σέρνεται ταπεινός και συμμαζεμένος στα βάθη, έχει λοιπόν αυτός τὸ δικαίωμα νὰ περηφανεύεται και νὰ ψηλοκρατιέται γαῦρος κι' ἀκατάδεκτος; 'Αλλοίμονο! Μιὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς γέννησης κι' αὐτοῦ κι' ἐκείνου· ἡ γῆ, και τὸ χῶμα, και ἡ λάσπη· και ἴδιο πρόκειται νὰ-ναι και τὸ τέλος τους. Μπορεῖ νὰ διαφέρῃ ἡ κοινωνικὴ θέση και ἡ κατάσταση τοῦ καθενός! ὄχι ὅμως και ἡ σύνθεσή τους, και τὸ στοιχεῖο, πού μ' αὐτὸ ἐπλασθήκανε. Κι' αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πού τὰ σερπετὰ ὅπως και τὰ πουλιὰ πού πετοῦνε, οἱ βασιληάδες τῆς Γῆς καθὼς κι' ὅλα τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων, συγκαλοῦνται μαζί και στὴν ἴδια ἐπίσης δοξολογία· ἐπειδὴ σὰν πλάσματα ὅλοι κι' ὅλα τοῦ Δημιουργοῦ, χρωστοῦνε τὴν ἴδιαν εὐγνωμοσύνη και τὴν ἴδιαν ὕμνολογία σ' αὐτὸν πού ἐπλασε τὰ σύμπαντα!

Ἄν ὑπάρχει κάποια διαφορὰ ἀνάμεσα σ' ἄνθρωπο κι' ἄνθρωπο, μιὰ εἶναι πού ξεχωρίζει και πού αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ σπουδαία· ἐκείνη δηλαδή πού προέρχεται ἀπὸ τὶς ἀρετὲς κι' ἀπὸ τὰ ψυχικὰ χαρίσματα τοῦ καθενός, ἢ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα και ἀπὸ τὶς κακιές του· ἢ και ἀπὸ κάποια ἀρετὴ του, πού τὴν παραθέτομε και τὴ συγκρίνομε μὲ μιὰν ἄλλη· ἐπειδὴ κι' ἀνάμεσα σ' ἀρετὴ κι' ἀρετὴ ὑπάρχει κάποτες κάποια ἀπόσταση, πού τὶς κάνει και νὰ διαφέρουν.

Κάθε χρυσάφι δὲν εἶναι — τὸ ξαναλέω· ὄχι, δὲν εἶναι — τῆς ἴδιας πάντα ἀξίας. Ἄλλὰ συχνὰ διαφέρει χρυσάφι ἀπὸ χρυσάφι.

Σὲ πολλὰ μέρη τῆς γῆς βρίσκεται αὐτὸ τὸ χιλιόποθητο και περιζήτητο μέταλλο. Μὰ τὸ χρυσάφι τῆς Εὐιλὰτ εἶναι πολὺ ἀνώτερο και ξεχωρίζει ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα! («Τὸ δὲ χρυσάφι τῆς γῆς ἐκείνης εἶναι σπουδαῖο») (Γέν. β' 11-12).

Ἦ! ὑπάρχει βέβαια πάρα πολὺ χρυσάφι. Δὲν εἶναι ὅμως και παρόμοια καλὸ! γιατί τὸ καθένα εἶναι

ανάμικτο με στοιχεῖα ὅλως διόλου διάφορα. Περίσσια εἶναι καὶ ἡ ἀρετὴ. Δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἰσοβάθμια, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάμικτη με ὑλικά φρονήματα καὶ με λογῆς λογῆς ἐλαττώματα.

Πόση φαινομενικὴ ἀρετὴ. Κι' ὅμως αὐτὴ ποὺ ἐμφανίζεται σὰν τέτοια, στὴν πραγματικότητά συχνά εἶναι κακία· γιὰ τὴν ἔπαρση ποὺ τὴ συνοδεύει, ἢ καὶ γιὰ τὴν ὑποκρισία ποὺ σκεπάζει καὶ συγκαλύπτει.

Ἐὸ ἀργὸς ἄνθρωπος εἶναι σὰν ἓνας νεκρός.

Οὔτε μέσα στὸν Παράδεισο τῆς τρυφῆς δὲν ἔπρεπε νὰ μένη ὁ ἄνθρωπος ἀχρησιμοποίητος καὶ χωρὶς νὰ κάνη ἀπολύτως τίποτα· καὶ τὸ σωστὸ ἦτανε, κι' ἐκεῖ ποὺ βρισκότανε, σὲ κάτι νὰ καταγίνεται· «Καὶ ἔβαλεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο μέσα στὸν Παράδεισο τῆς τρυφῆς, γιὰ νὰ τὸν καλλιεργῇ καὶ γιὰ νὰ τὸν φυλάγη» (Γεν. β' 15).

Ἐὸ Σεβηριανὸς τὴν ἐργασία ποὺ ἔκανεν ὁ Ἀδάμ στὸν Παράδεισο τὴ χώρισε σὲ δύο· στὸ νὰ πραγματοποιῆ τὴν ἀρετὴ, καὶ στὸ νὰ φανερώνη τὴν πίστη του· «Νὰ πραγματοποιῆ — ὅπως λέει — τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ δείχνη τὴν πίστη του». Ἐὸ ὅσιος πάλιν Ἐφραίμ ὁ Σῦρος τὴ διαιροῦσε, σ' ἐργασία σωματικὴ καὶ σ' ἐργασία πνευματικὴ· «Εἶπε — γράφει — νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ φυλάγη, γιὰτὶ ἤθελε μ' αὐτὸ νὰ φανερώση καὶ τὴν ἐνέργεια τῆς ψυχῆς στὴ δουλειά ποὺ ἔκανε τὸ σῶμα».

Ἐὸ δὲ θεῖος Χρυσόστομος εἶχε τὴ γνώμη, πὼς ἡ ἐργασία τοῦ Ἀδάμ ἔπρεπε ν' ἀποβλέπη καὶ στὰ δύο· καὶ ἡ μὲν ψυχὴ νὰ προσέχη τί πρέπει νὰ κάνη, τὸ δὲ σῶμα νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ μὴν τεμπελιάζη. Ἐνέργεια δὲ καὶ δουλειά, ποὺ νὰ μὴν εἶναι ὅλως διόλου χωρὶς κόπο· τέτοιον ὅμως, ποὺ νὰ μὴν δίνη καμμιὰν ἐνόχληση καὶ νὰ μὴν προξενῇ καμμιὰν ὀδύνη· «Γιὰτὶ — λέει — ἂν ἦτανε ἀπαλλαγμένος ἀπὸ

κάθε κόπο, θὰ μπορούσε νὰ ξεστρατίση εὐκολα στὴν τεμπελιά, ἐφ' ὅσον θὰ εἶχε μεγάλην ἄνεση. Τώρα ὅμως ποὺ εἶχε καταπιασθῆ με κάποιαν ἀνώδυνην ἀπασχόληση, ποὺ δὲν τοῦ φερνε καμμιὰ ταλαιπωρία, ἐπόμενον ἦτανε νᾶχη, σωφρονέστερη τὴν ψυχικὴ του διάθεση».

Ἡ ἀργία καὶ τὸ νὰ μὴν κάνη κανεὶς ἀπολύτως τίποτα γεννᾷ τὴν ξεγνοιασιά· καὶ ἡ ξεγνοιασιά γεννᾷ τὴν ὀκνηρία· καὶ ἡ ὀκνηρία τὴν ἀδιαφορία καὶ τὴν χαυνότητα· καὶ ἡ χαυνότητα τὴν ἀποκρουστικὴν ἄνεση καὶ τὴν ἀκινήσιαν· καὶ ἡ ἀκινήσιαν τὴν νωθρότητα καὶ τὴν παραλυσίαν. Ἡ ἐργασία ὅμως ποὺ ἔκανεν ὁ Ἀδὰμ ἤθελε νᾶναι ἀκοπίαστη καὶ χωρὶς στενοχώρια καὶ ἀγκομαχητά, ἀλλὰ εὐχάριστη, πρόσχαρη, γλυκεῖα, κι' ἐπάνω ἀπὸ κάθε ταλαιπωρία καὶ λύπη.

Μόνον ἡ βαρεῖα καὶ σκληρὴ δουλειά, ποὺ φέρνει τοὺς ἴδρωτες, καὶ ποὺ εἶναι ἀναπόσπαστη με ταλαιπωρίες καὶ θλίψεις, εἶναι ὁ πικρὸς καρπὸς τῆς παράβασης. Ἡ ἀπλῆ ὅμως ἐργασία, κι' αὐτὴ ποὺ δὲν παραβαίνει τὴ φύση μας φαίνεται, νᾶναι κάτι σὰν ἀπαραίτητο καὶ χρειάζουμένο συμπλήρωμα τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ.

Ὅταν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἐξετάζη κανεὶς τὴν ἐργασία, εἶναι μιὰ πρόσφορη ἐξάσκηση τῆς ἐνεργητικότητος. Καὶ ἡ ἐνεργητικότητα, εἶναι μιὰ τελειοποίησις, με τὴν ἐξάσκηση τῆς δυνάμης. Γιατὶ μιὰ δύναμη ποὺ μένει ἀχρησιμοποίητη, εἶναι δύναμη νεκρὴ. Καὶ ἡ νεκρὴ δύναμη πολὺ ὀλίγο διαφέρει ἀπὸ τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἀδυναμία.

Μεταφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

---

ΑΣ ΤΑ ΠΟΘΗΣΟΥΜΕ ΜΕ ΟΛΗ ΜΑΣ ΤΗΝ ΨΥΧΗ /

Ἄς ποθήσουμε με ὅλη μας τὴν ψυχὴ ἐκεῖνα, ποὺ ἐντέλλεται ὁ Θεός· τὴν ταπεινῶσι καὶ τὸ πένθος γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας. Ἀυτὰ θὰ μᾶς δώσουν τὴν ἀληθινὴν χαρὰ καὶ παρηγοριά. Ἀυτὰ θὰ μᾶς κάνουν ἀνδρείους στοὺς πειρασμούς.

(Συμεὼν ὁ Νεὸς Θεολόγος).

Ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς ἑορτῆς

## Ἡ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Ἡ πολύτιμος συμβολὴ τοῦ Κλήρου

Ἡ ἑορτὴ πού ὠργάνωσε ὁ σύλλογος τῶν ἀποφοίτων τῆς Μεγάλης Σχολῆς τοῦ Γένους ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ διδασκάλων τῆς Οἰκουμένης ὑπῆρξε πράγματι μιὰ ἐθνικὴ καὶ θρησκευτικὴ ἱερουργία κάτω ἀπὸ τὴν μυστικιστικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ὁποίας ἀνεβίωσε τὸ παλῆθ Βυζάντιο, ὡς ἔθνος ὡς θρησκευτικὴ ἐκδήλωσις καὶ ὡς πολιτισμὸς ἑλληνοχριστιανικός. Τὸ μεγάλο σχολεῖο τοῦ Φανάρου ἀναφε ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ὁλώσεως ὡς ἕνας φάρος με φωτεινὴ τὴν ἀκτινοβολία του εἰς τὸ πέρασμα αἰῶνων. Δὲν ὑπῆρξε τὸ Φανάρι ἐκεῖ πού ἐστήθησαν τὰ πρῶτα βῆθρα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πνευματικοῦ κέντρου. Ἐγνώρισε περιπέτειες ἀνάλογες ἴσως με τὶς περιπέτειες τοῦ ἀλutrώτου γένους καὶ τὸ σχολεῖο πού εἶχε ἐγκαινιάσει ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀλώσεως, Γεννάδιος ὁ Σχολάριος. Ἦτανε καὶ τὸ σχολεῖο αὐτὸ ἕνα ἀπὸ τὰ προνόμια πού εἶχε δώσει ὁ κατακτητὴς Σουλτάνος πρὸς τὸν ἀρχηγὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ὑποτασσομένου ἔθνους. Ἀπλώσε τὰ φτερά του κάτω ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐθερμαίνοντο τὰ ἰδανικὰ πού διετήρησαν ἀλύγιστη καὶ ἀκμαία πάντοτε τὴ θαμμένη κάτω ἀπὸ γκρεμισμένα βυζαντινὰ κάστρα ἑλληνικὴ ψυχὴ. Ὁ Φοῖνιξ, πού ἀνέθαλεν ἀπὸ τὴν τέφραν ἢ κατατρεγμένη φυλὴ. Ὁ συμβολικὸς αὐτὸς φοῖνιξ ἐγίνηκε μιὰ πραγματικότης. Μιὰ φλογερὴ τέφρα δημιουργημένη ἀπὸ τὸ πρῶτο αὐτὸ μεγάλο σχολεῖο πού στάθηκε κέντρο περιφρουρήσεως τοῦ χριστιανικοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ὑπὸ τὴν εὐρύτερη ἔννοια αὐτοῦ καὶ μορφῆ. Τὸ Φανάρι στάθηκε ὁ τελευταῖος σταθμὸς εἰς τὰς περιπλανήσεις τῆς πρώτης αὐτῆς μεγάλης πνευματικῆς ἐστίας πού ὑπῆρξε καὶ ἡ ἐστία διαρκοῦς καύσεως τῶν ἰδανικῶν τῆς νεότητος.

\*

Καὶ ἦταν πολὺ φυσικὸ νὰ μὴ εὐρίσκειται τὸ μεγάλο αὐτὸ ἐκπαιδευτικὸ κέντρο—ἡ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆ—μακριὰ ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς Ὁρθόδοξης Οἰκουμένης, τὸ Πατριαρχεῖο. Αὐτὴ ἡ γειτονία τῶν δύο κέντρων, θρησκευτικοῦ καὶ πνευματικοῦ, ἐδημιούργησε τὴν ἀτμόσφαιρα ὑπὸ τὴν ὁποῖαν οἱ γενεές πού ἐγαλουχθήθηκαν ἐρρίφθηκαν στὸ στίβο τῆς κατόπιν ζωῆς με μιὰ ἰδική τους προσωπικότητα. Ἀνέβηκαν Πατριάρχες τὸν λόφο ὅπου ὑψώνεται ἡ σχολὴ καὶ ἔδωκαν τὴν εὐλογία τους. Ἀφῆκαν τὰ μαθητικὰ ἐδώλια νεαροὶ ἀπό-

φοιτοι, γιὰ νὰ περιβληθοῦν τὸ ἱερό σχῆμα καὶ νὰ ἀναδειχθοῦν φωτισμένοι λειτουργοὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ μεγάλοι διδασκαλοὶ. Τὸ σχολεῖο τοῦ Φαναρίου τὸ κατωχυρωμένο μὲ τὰ προνόμια τοῦ Κατακτητοῦ ἀναδείχθηκε τὸ λίκνον τῶν μεγάλων διδασκάλων τοῦ ἀλυτρώτου ἑλληνικοῦ Γένους. Τὰ γράμματα συνοδοιποροῦν μὲ τὴν θρησκεία. Καὶ παντοῦ ὅπου τὸ σχολεῖο αὐτὸ τοῦ Φαναρίου ἔστειλε τοὺς ἀποφοίτους του ὡς διδασκάλους τὰ ἄψυχα σχολικὰ κτίρια μετεβάλλοντο σὲ ναοὺς, μὲ περιεχόμενον διπλῆς ὑποστάσεως καὶ μὲ θερμὸν ἐνθουσιασμόν. Οἱ μορφές ποὺ ἐπέρασαν ὡς καθοδηγητὲς καὶ δημιουργοὺν τὶς γενεές τῶν Μεγαλοσχιολιτῶν ὑπῆρξαν ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες φυσιογνωμίες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἐν γένει κόσμου. Διδάσκαλοι, ἀφιερώνοντας τὴν ζωὴν τους εἰς τὴν δημιουργία νεανικῶν ψυχῶν ἐπὶ βάθρων ἀσαλεύτων ἐθνικῆς καὶ χριστιανικῆς πίστεως. Ἄς εἶναι αἰώνια καὶ εὐλογημένη ἡ μνήμη τους. Ἡ ἱστορία θὰ ἀναφέρῃ σὲ χρυσῆς σελίδες ὀνόματα καὶ δρᾶσι τῶν περισσοτέρων αὐτῶν διδασκάλων ποὺ ἐξέθρεψε καὶ ἔδωσε εἰς τὸ ἑλληνικὸν γένος ἡ Μεγάλῃ Σχολῇ τοῦ Φαναρίου, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιζῶντες ἀπόφοιτοι ποὺ γέροῖ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς μὲ χειμῶνας πολλοὺς στὸ κεφάλι τους ἄλλοι ἐπίλεκτα μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλοι κατέχοντες περιφανεῖς σχέσεις σὲ πλείστους ὄσους τομεῖς τῆς ζωῆς καὶ τῆς κοινωνίας, θὰ ἀναθυμῶνται καὶ αὐτοὶ μὲ συγκίνησι καὶ μὲ αἴσθημα εὐγνωμοσύνης βαθύτατα τοὺς παλαιοὺς αὐτοὺς διδασκάλους τους.

\*

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Φαναρίου ἰδίως, ὡς ζωντανὴ πάντοτε ἐκδήλωσις τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος τοῦ Βυζαντίου ποὺ ἔμεινε σεβαστὸν εἰς τὸ πέρασμα τῶν χρόνων καὶ τῶν αἰώνων, δὲν θὰ λησμονήσῃ ποτὲ τοὺς λειτουργοὺς τῆς ἐκείνου ποὺ ἦσαν οἱ πρωτόποροι τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος εἰς τὸ φυτῶριον ποὺ ἐσφυρηλατεῖτο ἐπὶ τόσα ἔτη ἡ ὁμογενὴς νεότης. Ὀνόματα σεβαστὰ ὅπως τοῦ Εὐσταθίου Κλεοβούλου, τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη, τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ, καὶ τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν μεγάλων διευθυντῶν, τοῦ Μιχαῆλ Κλεοβούλου—τοῦ ἁγίου Σάρδεων—θὰ προβάλλωνται ὡς φωτεινὰ ὑποδείγματα μιᾶς κατανοήσεως δημιουργικῆς εἰς τὰ πλαίσια τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων καὶ μιᾶς αὐταπαρνήσεως ἀξίας σεβασμοῦ γιὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν νέων βλαστῶν ἐνὸς μεγάλου γένους, ὅπως ἐπέζησε τοῦτο καὶ μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ ἱστορικοῦ Βυζαντίου. Ἀδιάφορον ἂν ὠρισμένες συνθήκες ποὺ ἐπέβαλον σκληρὰς περιπέτειες ἄλλαξαν ἐπιφανειακῶς σχήματα καὶ ἐκδηλώσεις παλῆς τοῦ μεγάλου σχολεῖοῦ τοῦ Φαναρίου. Ἡ παράδοσις ποὺ ἐκράτησε ἀσάλευτα τὰ βάρη ἐπάνω στὰ ὅποια ὑψώθηκε ἡ Μεγάλῃ Σχολῇ τοῦ Φαναρίου αὐτὴ ἐξακολουθεῖ νὰ δη-

μιουργῆ καὶ τὴν σημερινήν τῆς ἀτμόσφαιρα ἀσχέτως πρὸς τὴν ἀλλαγὴ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς σχημάτων. Γιατὶ αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ παράδοσις στάθηκε ἢ ψυχὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ φυτωρίου τῶν διδασκάλων τοῦ γένους. Ὁ κλῆρος ἐργάσθηκε νὰ στηρίξη κατὰ τὸν καλλίτερο τρόπο τὴν παράδοσι αὐτὴν. Καὶ ἔτσι τὸ χριστιανικὸ τῆς πνεῦμα ἔμεινε ἄθικτο μὲ τὴν μεγαλύτερη εὐλάβεια.

Ἡ ἑορτὴ ποὺ καθιερώθηκε, διὰ δευτέραν φορὰν ἐφέτος εἰς τὴν αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὑπῆρξε ἡ συγκινητικὴ καὶ ἐπιβλητικὴ εὐκαιρία τῆς διαπιστώσεως ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ πανελληνίου φήμης ἐκπαιδευτικοῦ ἰδρύματος τοῦ Φαναρίου δὲν ἔπαυσε νὰ ὑπάρχη. Ὡς πνευματικὴ καὶ ὡς θρησκευτικὴ χριστιανικὴ ἐκδήλωσις καὶ ὡς τὸ βίωμα τῆς μεγάλης παραδόσεώς της. Καὶ ἦταν συγκινητικὴ ἢ παρέλασις καὶ τῶν μεγαλοσχιολιτῶν ἀποφοίτων μὲ τὰ ἐνεήντα πέντε καὶ τὰ ὀγδόντα ὀκτῶ χρόνια στοὺς ὤμους καὶ στὰ χιονισμένα ἀπὸ τὸ χιόνι τῶν χρόνων κεφάλια ποὺ ἐδέχοντο ἀδελφωμένα μὲ πολὺ νεωτέρους, μεγαλοσχιολίτας καὶ αὐτοὺς, τὸ ἀναμνηστικὸ τιμητικὸ δίπλωμά τους. Ἐνα δίπλωμα γιὰ μιὰ ἐπιβίωσί τους ἐνισχυμένη ἀπὸ τὴν αἰώνια νεότητα τῆς Σχολῆς τοῦ λόφου τοῦ Φαναρίου

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

~~~~~

### ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ

Ἡ Γραφὴ λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ἔκαμε τὸν Ἀβραὰμ ὑπέρπλουτο σὰν βασιλέα. Κι' ἐλόγησε τὸ σπέρμα τοῦ Ἀβραὰμ κι' οἱ ἀπόγονοὶ του ἔγιναν σὰν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ Ἀβραὰμ εἶχε καὶ 318 δούλους, ποὺ τοὺς συμπεριφερόταν σὰν νὰ ἦσαν ἀδέλφια του. Βλέπετε ἀδελφοί; Ὅποιοι ἔχει τὸν Θεὸ στὸν νοῦ του, ἀξιώνεται κι' ἐδῶ νὰ περνᾷ καλὰ καὶ στὸν παράδεισο πηγαίνει.

(Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός).

### ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΕΝΟΣ ΑΦΡΟΝΟΣ

Ἐνας ἄνθρωπος ἔπαθε τὸ ἐξῆς: Ὅταν ἦταν νέος, ἔλεγε: «Ἄς κάνω ἀμαρτίες κι' ὅταν γεράσω, μετανοῶ καὶ σώζομαι». Ὅταν ὁμως γήρασε, οἱ ἀμαρτίες εἶχαν κάνει μέσα του βαθιεῖς ρίζες. Ἦθελε νὰ μετανοήσῃ καὶ ν' ἀλλάξῃ ζωὴ, ἀλλὰ αὐτὸ ἦταν πιά ἀδύνατο.

Λοιπόν, προσέχετε καὶ σεῖς μὴ πάθετε τίποτε παρόμοιο. Ἐργασθῆτε τὴν ἀρετὴ τώρα ποὺ ἔχετε καιρὸ.

(Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός).



ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΑΝΑΧΩΡΗΤΟΥ

## Τ Ο Κ Α Σ Τ Ρ Ο

Στὸ ἐντελῶς πρόχειρον αὐτὸ σημεῖμά μου, δὲν εἶναι βέβαια δυνατὸ νὰ δώσω ὀλόκληρη τὴν ἱστορία τοῦ Κάστρου, ποῦ ὅπως προανέφερα, εἶναι συνυφασμένη μετὰ τὴν ἱστορία τοῦ νησιοῦ, ποῦ σὲ πολλά της σημεία εἶναι ἀκόμη σκοτεινῆ. Ἔτσι, παρ' ὅλες τὶς ἀνασκαφὰς ποῦ ἔχουν ἕως τώρα γίνεи, ἀκόμη δὲν ἔχει ἐξακριβωθῆ ἡ θέσις ποῦ ἦτανε κτισμένη ἡ περίφημη «λευκοφρυς ἀγορὰ» ποῦ ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος, οὔτε καὶ τὸ Πρυτανεῖο τοῦ νησιοῦ, ποῦ ἦτανε φτιαγμένον ἀπὸ Παριανὸ μάρμαρον. Γι' αὐτὸ καὶ θὰ περιορισθῶ ἐδῶ σὲ λίγα μόνο λόγια, ποῦ σχετίζονται μετὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Φραγκοκρατίας.

\*

Ὅπως λοιπὸν εἶναι γνωστὸ, τὰ νησιά μας ἔπειτα ἀπὸ τὶς Σταυροφορίας περιῆλθαν στὴν κυριαρχία διαφόρων Φράγκων τιμαριούχων. Καὶ ἀπὸ τότες ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων τους ἔγινεν, ὄχι ἀπλῶς δύσκολη, ἀλλὰ μαύρη καὶ κυριολεκτικῶς μαρτυρικῆ καὶ καθημερινὰ δράματα τῆ συνετέραςαν. Γιατί, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἀκατάπαυστες ἐπιδρομὰς τῶν κουρσάρων, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὶς λεηλασίαις τῶν Τούρκων, τὰ ἐρήμωναν καὶ τὰ ἐλεηλατοῦσαν-τρισεχιρότερα καὶ σκληρότερα ἀκόμα— καὶ οἱ ἴδιοι τυχοδιώκτες Φράγκοι δυνάστες τους. Γιατί ἀσταμάτητη ἦτανε ἡ ἀλληλομαχία τους, καὶ ὁ ἕνας ἐπετίθετο ἐναντίον τοῦ ἄλλου, γιὰ νὰ τοῦ ἀρπάξῃ τὴν λεία του. Καὶ ἔτσι ὁ φτωχόκοσμος τῶν νησιῶν μας ἐτραβοῦσεν αὐτὸς τὶς συνέπειαις καὶ μαῦρον καὶ ἄραχνο ἦτανε τὸ ριζικὸ του.

Καὶ γιὰ νὰ καταλάβῃ ὁ καθένας ποιά τρομερὴ κατάστασις εἶχε τότε δημιουργηθῆ, ἀρκεῖ ν' ἀναφέρω, πῶς μονάχα ἕνα ἀνήμερον θηρίον ἀπὸ τὸ Ἀϊδίνι—ὁ Ὁμὲρ Πασᾶς— εἶχε λαφυραγωγῆσαι καὶ εἶχε καταληστέψῃ στὴ θάλασσα τοῦ Αἰγαίου 1300 πλοῖα καὶ εἶχε πουλήσει 15.000 δυστυχισμένους νησιῶτες στὰ διάφορα σκλαβοπάζαρα τῆς Ἀνατολῆς.

\*

Ἡ Βενέτικη Δημοκρατία ἦτανε τότες ἀνήμερορ νὰ βοηθήσῃ τὰ νησιά μας. Καὶ ἔτσι ἡ ἀσυδοσία καὶ ἡ ἀναρχία καὶ ἡ τρομοκρατία ὀλοένα καὶ ἐμεγάλωναν. Καὶ σιγὰ σιγὰ ἐρημώθηκαν ἐντελῶς, καὶ ἀπόμειναν χέρσα καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητα. Ἐνας μάλιστα Καθολικὸς ἱερέας, ὁ Buodelmonti, ποῦ περιώδευσε τότε τὶς Κυκλάδες «ἐν φόβῳ καὶ μεγάλῃ ἀνησυχίᾳ, δὲν εὗρεκε σ' αὐτὸς— ὅπως γράφει— παρὰ τὴ δυστυχία. Καὶ στὴ Σίφον ἕλες σχεδὸν οἱ γυναῖκες ἔμειναν ἀνύπανδρες, γιὰτὶ δὲν ἀπόμειναν διόλου ἄνδρες...».

“Αμα ἀλήθεια τὸ καλοσκεφθῆ κανεῖς, δὲν ἤμπορεῖ παρὰ νὰ ὁμολογήσῃ, πὼς εἶναι θαῦμα μεγάλο καὶ ἐξάισιο ἢ περίσωση τοῦ Ἐθνισμοῦ μας στὰ νησιά μας, ἔπειτα ἀπὸ τέτοιο φορικτὸ καὶ πολὺ-χρονον ἐξανδραποδισμό, καὶ ἀπὸ τέτοιο ἀβάσταγο μαρτύριο τοῦ λαοῦ των. Θαῦμα, πού ὀφείλεται ἀποκλειστικά στὴν Ὁρθόδοξη Πίστη μας· πού αὐτὴ καὶ μόνη τὸν ἐκράτησε πειθαρχημένο στὰ βιώματα τῶν περασμένων Ἑλληνικῶν γενεῶν· καὶ αὐτὴ τοῦ εἶχε χαράξει ἀνεξίτηλα στὴ συνείδησή του μιὰν ἀνώτερη καὶ πνευματικὴν ἀντίληψη τῆς ζωῆς· καὶ τοῦ ἐνέπνεε ἅγιους καὶ ὑψηλοὺς προσανατολισμούς.

Ἡ πίστη αὐτὴ ἐξορμοῦσεν ἀπὸ τὰ βάθη του ὡς πνοὴ Ἐλευθερίας· καὶ τὸν ἐνίσχυε νὰ βαστάζῃ ὑπομονετικά τὸ Σταυρὸ του καὶ νὰ προσδοκᾷ τὴν Ἀνάσταση. Καὶ πρέπει νὰ γίνῃ συνείδηση σ’ ὅλους, ὅτι ἡ μεγαλύτερη ἠθικὴ δύναμη τοῦ Ἐθνους μας εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη πίστη του. Καὶ πὼς ὅλοι, ὅσοι ὑπονομεύουν τὴ θρησκευτικὴ μας Παράδοση, εἶναι οἱ χειρότεροι ἐχθροὶ τῆς φυλῆς μας. Γιατὶ αὐτὴ, ἀνασθλώνοντας καὶ ὑψώνοντας τὴ ζωὴ σὰν χρέος, μετασχηματίζει στὶς κρίσιμες ὥρες τὸ λάβ μας σὲ θεοεἰκελον  
“Ἡρωα.....

\*

Ἡ φοβερὴ αὐτὴ κατάσταση τοῦ ἐξανδραποδισμοῦ τῶν νησιῶν μόνο βέβαια μ’ ἓνα καινούργιον ἐποικισμὸ τους θὰ μπορούσε νὰ διορθωθῆ. Πρᾶγμα ὅμως ἀκατόρθωτο. Γιατὶ κανένας δὲν δεχότανε καὶ κανένας δὲν τ’ ἀποφάσιζε νὰ πάῃ νὰ ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ· γιατί αὐτὸ ἐσήμαινε, ἢ σκλαβιά ἢ θάνατο. Οἱ Φράγκοι λοιπὸν Δούκες, στοὺς ὁποίους ἀνῆκαν, μὲ τὴν πρόθεση νὰ τὰ προστατεύσουν κάπως, τὰ ἐχάριζαν σὲ ἰσχυροὺς τιμαριῶτες. Καὶ τότες ἀκριβῶς ὁ Δούκας τῆς Νάξου Νικόλαος Σανοῦδος, τοῦ ὁποίου ἰδιοκτησία ἦτανε ἡ Σίφνος, τὴν ἐχάρισε στὸν ἱππότη Βερτούκιο Γριμάνη. Αὐτὸς ὅμως ποτέ του δὲν κατάρθωσε νὰ τὴν πάρῃ στὴν ἐξουσία του, γιατί ἐν τῷ μεταξύ τὴν κατέκτησε, κατὰ τὸ ἔτος 1307, ἡ οἰκογένεια τῶν Νέα Κορώνια.

\*

Ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας αὐτῆς ἐστάθηκεν ὁ Γιαννούλης Ντὰ Κορώνια, πού ἐπῆρε τ’ ὄνομά του ἀπὸ τὴν Ἰσπανικὴ πόλη Coruna, ἀπὸ τὴν ὁποία κατήγετο. Αὐτὸς ἦτανε ἱππότης τοῦ περιλάλητου τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν, πού οἱ ὀπαδοὶ του ὄφειλαν νὰ μένουν ἀνύπανδροι. Ὁ Γιαννούλης ὅμως, ὅταν κατετάγηκε σ’ αὐτὸ ἦτανε χῆρος, μὲ δυὸ ἀγόρια. Ἀπ’ αὐτὰ λοιπὸν τὸ μεγαλύτερο, ὁ Ἀντώνης Ντὰ Κορώνια, ὅταν ἀνδράθηκεν, ἀπαρνήθηκε τὸ τάγμα· καὶ φιλόδοξος καὶ ριψοκίνδυνος ὅπως ἦτανε, ἐξώπλισε μιὰ

γαλέρα και κατέλαβε την Σίφνο, κι' ἐκήρυξε τὸν ἑαυτό του ἐλεύθερον και ἀνεξάρτητον αὐθέντη της, παρ' ὅλες τις διαμαρτυρίες τῶν Σανούδων, πού τὴν ἐθεωροῦσαν ἰδιοκτησία τους.

\*

Ὅταν ἀπόθανεν αὐτός, τὸν διεδέχθησαν κατὰ σειρὰν ὁ Γιαννούλης, ὁ Νικόλαος και ὁ Γιαννούλης Β' Ντὰ Κορώνια, πού τῶνομά του, με τὴ χρονολογία 1365, βρίσκεται χαραγμένο στὸν τελευταῖο σπόνδυλο μιᾶς οὐτάγωνης στήλης τῆς Καγκελαρίας τοῦ Κάστρου πού αὐτὸς τὴν εἶχεν ἐπισκευάσει.

Τελευταῖος ἀπὸ τοὺς Ντὰ Κορώνια ἦτανε ὁ Γιαννούλης Γ', πού εἶχε μιὰ μοναχοκόρη τὴ Μαριέττα, κι' αὐτὴ ἐπῆρε γι' ἄνδρα της τὸ γυιὸ τοῦ Αὐθέντη τῶν Θερμιῶν και τῆς Τζιᾶς Νικόλαο Γοζαδίνο, και γιὰ προικὰ της ὀλόκληρη τὴ Σίφνο, πού ἦτανε ἰδιοκτησία της.

Οἱ Ντὰ Κορώνια αὐτοὶ ἐκτίσαν τὰ τεῖχη τοῦ Κάστρου, πού εἶχανε κατὰ διαστήματα μικροὺς πύργους· και στὴ μεγάλη σιδερόφρακτη θύρα τους (τὴ Λότζα) ἔναν ἄλλο τετράγωνο και ἰσχυρότατο. Ἐκτίσαν ἐπίσης και σὲ διάφορα ἄλλα ἐπίκαιρα σημεῖα τοῦ νησιοῦ ἀρκετὲς κυκλωτερὲς «βίγλες», πού ἐχρησίμευαν γιὰ νὰ κατοπτεῦεται ἀπὸ τὰ ὕψη τους ἡ τριγύρω θάλασσα και νὰ προφυλλάσσωνται ἔτσι οἱ κάτοικοι ἀπὸ αἰφνιδιαστικὲς κουρσάρικες ἐπιδρομὲς.

\*

Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ οἱ περήφανοὶ ἐκεῖνοι αὐθέντες τῆς Σίφνου, ὅπως και ὅλων τῶν ἄλλων νησιῶν, ἐλησμονήθησαν. Καὶ καθὼς γίνεται στὴ ζωὴ μας αὐτὴ, πού δὲν εἶναι παρὰ φάσμα, καταχνιὰ ἀγέρηνη, και προσωπίδα τοῦ θανάτου, κανέναν πλέον δὲν θυμᾶται στὸ νησί, οὔτε τ' ὄνομά τους. Οὔτε κι' ἀναρωτιέται κανεὶς, ποῖός τᾶχα νὰ τᾶκτισε τὰ μουράγια τοῦ Κάστρου, πού χρόνο με τὸ χρόνο, ρεῦουν και σωριάζονται σ' ἐρείπια. Τὰ οἰκογενειακά τους ὅμως ὀνόματα σώζονται, τόσο ἐδῶ ὅσον και σ' ἄλλα νησιά. Καὶ τὰ φέρνουν ἀγαθώτατοι οἰκογενειάρχες, πού οὔτε βάζουνε ποτὲ τους στὸ νοῦ τους τὴν παλαιὴν ἐκείνη Δόξα κι' Ἀρχοντιά. Καὶ ζοῦν τὴν ἡρεμὴ και ἔντιμη ζωὴ τους εὐτυχισμένοι, κερδίζοντας τὸν ἐπιούσιό τους, με τὸ μόχθο τους, κι' ἀφωσιωμένοι ὀλόψυχα στὴν Ὁρθόδοξη πίστη μας.

\*

Και θυμοῦμαι αὐτὴν τὴ στιγμὴν ἔνα τέτοιο ἀπλοϊκὸ γερονησιώτη, πού ἔνα δειλινό, καθισμένος σ' ἔνα πεζούλι ἐξοχικῆς Ἐκκλησιᾶς, ἔβλεπε τὸν ἥλιο νὰ βυθῆ. Ἦτανε πανηγύρι, κι' ὁ ἔσπερινὸς εἶχε τελειώσει. Κι' ὁ γερο-νησιώτης ἐπερίμενε νάρθη

ἡ σειρά του, γιὰ νὰ πάρῃ μέρος στὴν τράπεζα, ὅπως συνηθίζεται, κατὰ κανόνα σχεδόν, στὰ Σιφνέικα θρησκευτικὰ πανηγύρια. Τὸν ἐπλησίασα λοιπὸν καὶ τὸν ἐρώτησα, πῶς τὰ περνᾷ. Καὶ μ' ἀπάντησε.

— Δοξασμένος ἄς εἶναι χίλιες φορές ὁ Μεγαλοδύναμος! Τὸ μεγαλύτερο θάμα, γυιέ μου, εἶναι τὸ νὰ ζῆ κανεὶς. Κ' ὕστερα νὰ πεινᾷ, καὶ νὰ τρώῃ ψωμί κι' ἔληθαι καὶ νὰ εὐχαριστιέται. Νὰ διψᾷ, καὶ νὰ πίνη κρύο νεράκι καὶ νὰ δροσερεύουν καὶ ν' ἀναγαλλιᾶζον τὰ σπλάγχνα του. Κι' ἀκόμη, νὰ βλέπῃ — ὅπως τὸν βλέπομε αὐτὴ τῆ στιγμῇ— τὸν Ἥλιο ποὺ βασιλεύει, καὶ νὰ τοῦρχεται ν' ἀπλώσῃ τὰ χέρια του, νὰ τὸν φουχτώσῃ· καὶ σὰν ἓνα βόλο ἀπὸ χρυσάφι νὰ τὸν ρίξῃ στὴ θάλασσα. Γιατὶ αὐτὸ παιδεύει, γυιέ μου, κι' αὐτὸ βασανίζει καὶ τυραγνᾷ τὸν κόσμον μας. Κι' ὅμως δὲν ὑπάρχει θαρρῶ ἄλλο πρᾶγμα ποὺ νᾶναι πιὸ ἀχρείαστο, ἀπὸ τὸ καταραμένο αὐτὸ χρυσάφι. Ἐσώπασε λίγο, κι' ἐξακολούθησε.

— Μπορεῖς νᾶσαι γερὸς; Νὰ σὲ βαστᾶνε τὰ πόδια σου νὰ περπατᾷς, καὶ τὰ χέρια σου, γιὰ νὰ δουλεύουνε, καὶ νὰ βγάζῃς, τὸ καθημερινό σου; Ἄμα τάχῃς αὐτά, τάχῃς ὅλα· καὶ πρέπει νὰ δοξολογᾷς, μ' ὅλη σου τὴν καρδιά τὸν Πανάγαθο.

Ἡ εὐτυχία, παιδάκι μου, εἶναι πρᾶγμα ἀπλό· καὶ εἶναι πάντα πολὺ κοντὰ μας, καὶ δίπλα μας. Κι' ὅμως ἐμεῖς τὴν κυνηγοῦμε γιὰ νὰ τὴν εὔρωμε, μακριὰ πολὺ μακριὰ. Καί· γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὴ βρίσκομε ποτέ μας....

Τὸν ἄκουσα μὲ βαθειά μου συγκίνηση τὸ γέρο-νησιώτη· καὶ τὸν εὐλόγησα καὶ τὸν ἐμακάρισα ἀπὸ τὰ τρίςβαθα τῆς ψυχῆς μου.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

---

### ΧΡΥΣΕΣ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

Οἱ προεστοί, ποὺ εἰστε στὶς κοινότητες, ἂν θέλετε νὰ σωθῆτε, πρέπει νὰ ἀγαπᾶτε ὅλους τοὺς συμπατριῶτες σας χριστιανούς σὰν τὰ ἴδια σας τὰ παιδιά. Νὰ μὴ φορτῶνετε τὸν καθένα μὲ ὑποχρεώσεις δυσβάστακτες. Νὰ μὴν ἔχετε ἄδικες προτιμήσεις σὲ πρόσωπα.

Ὅμοίως καὶ σεῖς οἱ κατώτεροι νὰ τιμᾶτε τοὺς μεγαλυτέρους σας. Οἱ ἄνδρες νὰ ἀγαπᾶτε τὶς γυναῖκες σας. Κι' ὅποιος ἔχει δύστροπη γυναῖκα, νὰ τὴν ὑπομένῃ καὶ νὰ τὴ συμβουλεύῃ. Ἔτσι θὰ πάρῃ μισθὸ ἀπ' τὸν Θεό.

Τὸ ἴδιο κι' οἱ γυναῖκες νὰ ἀγαπᾶτε καὶ νὰ ὑποτάσσετε τοὺς ἄνδρες σας, γιὰτὶ ἡ ὑπομονὴ κι' ἡ ὑπακοή σας θὰ ἀνταμειφθῇ. Κι' ἂν ὁ ἄνδρας σας ἔχῃ κάποιο σφάλμα, νὰ τὸ παραβλέπετε. Διότι ὁ ἄνδρας ἔχει περισσότερες ἔγνοιες ἀπὸ τὴ γυναῖκα. Ν' ἀγαπᾶτε, λοιπὸν, ὁ ἕνας τὸν ἄλλο.

Ἐπίσης καὶ σεῖς τὰ παιδιά νὰ τιμᾶτε καὶ νὰ σέβεστε τοὺς γονεῖς σας. (Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός).

## ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Μεταφρασμένοι εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν ὑπὸ Φ. Κ. τοῦ ἁμαρτω-  
λοῦ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του.

Ὁ αἰσθητὸς ἥλιος θεωρεῖται, δὲν θεωρεῖ. Ὁ νοητὸς ἥλιος καὶ θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς ἀξίους καὶ βλέπει ὅλους ὅσοι τὸν βλέπουν. Ὁ αἰσθητὸς δὲν λαλεῖ, οὔτε κάμνει κανένα νὰ λαλῇ. Ὁ νοητὸς λαλεῖ εἰς τοὺς φίλους του καὶ χαρίζει εἰς ὅλους τὸ χάρισμα νὰ λαλοῦν. Ὁ αἰσθητὸς ἥλιος ὅταν λάμψη εἰς τὸν αἰσθητὸν κῆπον, ξηραίνει μόνον μὲ τὴν θερμὴν τῶν ἀκτίνων του τὴν ὑγρὰν γῆν, ἀλλὰ δὲν λιπαίνει τὰ φυτὰ καὶ τὰ σπέρματα. Ὁ νοητὸς ἥλιος ὅταν φανῇ εἰς τὴν ψυχὴν, κάμνει καὶ τὰ δύο, ἤγουν ξηραίνει τὴν ὑγρασίαν τῶν παθῶν καὶ καθαρίζει τὴν ἀσχημάδα καὶ τὴν δυσωδίαν ποὺ προέρχεται ἀπὸ αὐτά, καὶ δίδει εἰς τὴν νοερὰν γῆν τῆς ψυχῆς χυμούς, ἤγουν τὴν θείαν χάριν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ποτίζονται τὰ φυτὰ τῶν ἀρετῶν, καὶ τρέφονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

Ὁ αἰσθητὸς ἥλιος ἀνατέλλει καὶ φωτίζει τὸν αἰσθητὸν κόσμον καὶ ὅλα ὅσα εἶναι μέσα του, ἀνθρώπους, θηρία καὶ ὅ,τι ἄλλο, καὶ ἀπλώνει ἐπάνω τους τὸ φῶς του μὲ τὸ ἴδιον μέτρον. Καὶ βασιλεύει καὶ κρύπτεται, καὶ ἀφήνει σκοτεινὸν τὸν τόπον ποὺ ἔλαμπεν. Ὁ δὲ νοητὸς ἥλιος λάμπει παντοτεινά, χωρῶντας ἀχωρήτως ὅλος μέσα εἰς ὅλον τὸ πᾶν, καὶ ἀπὸ τὰ κτίσματά του εἶνε χωρισμένος καὶ χωρίζεται ἀχώριστα ἀπὸ αὐτὰ ὀλοτελῶς, ὄντας ὅλος μέσα εἰς ὅλον τὸν πᾶν, καὶ μὴ ὄντας ὅλος πουθενά εἰς ὅλα τὰ βλεπόμενα κτίσματα. Καὶ εἶναι ὅλος μέσα εἰς αὐτά. Ὁλος μέσα εἰς τὰ βλεπόμενα, καὶ ὅλος μέσα εἰς τὰ ἀόρατα, καὶ ὅλος παρὼν πανταχοῦ, καὶ ὅλος δὲν εἶνε παρὼν πουθενά.

Ὁ Χριστὸς εἶνε ἀρχὴ καὶ μεσότης, καὶ τελειότης. Διότι ὁ Χριστοῦ ποὺ εἶναι εἰς τοὺς πρώτους, εἶναι καὶ εἰς τοὺς μέσους καὶ εἰς τοὺς ὑστερινούς καὶ καθὼς εἶναι εἰς τοὺς πρώτους εἶναι καὶ εἰς ὅλους. Ἐπειδὴ δι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορὰ μεταξύ των, καθὼς δὲν διαφέρει δι' αὐτὸν οὔτε βάρβαρος οὔτε σκύθης, οὔτε Ἕλλην οὔτε Ἰουδαῖος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστὸς.

Ἡ ἀγία ἀγάπη ποὺ διαπερνᾷ μέσα ἀπὸ ὅλους, ἀπὸ τοὺς πρώτους ἕως εἰς τοὺς ἐσχάτους, ὡσὰν ἀπὸ τὴν κεφαλὴν ἕως εἰς τὰ πόδια, τοὺς συγκρατεῖ ὅλους, ὅλους τοὺς συγκολλᾷ, τοὺς δένει, τοὺς ἐνώνει μὲ τὸν ἑαυτὸν της, καὶ τοὺς κάμνει στερεοὺς καὶ ἀχώριστους, καὶ σὰν γνωρισθῇ, φαίνεται εἰς τὸν καθένα ἀπὸ αὐτοὺς μία καὶ ἡ ἰδία, ὡς αὐτὴ εἶναι ὁ Θεός, μὲ τὸν ὁποῖον οἱ ἐσχατοὶ γίνονται πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἐσχατοὶ.

Ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται εἰς ἡμᾶς ὅσον θελήσει νὰ γνωρισθῆ. Καὶ ὅσον ἀποκαλύπτεται, τόσον βλέπεται καὶ γνωρίζεται ἀπὸ τοὺς ἀξίους. Ἄλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν ἰδῆ κανεὶς ἢ νὰ πάθῃ ἕνα τέτοιον πρᾶγμα, ἂν δὲν ἐνωθῆ πρωτῆτερα μὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀφοῦ ἀποκτήσῃ μὲ κόπους καὶ ἰδρῶτας καρδίαν καθαρὰν καὶ ἀπλῆν καὶ συντετριμμένην.

Ὁ ἄνθρωπος ἔμπορεῖ νὰ νικήσῃ τὰ πάθη του, ὄχι ὅμως νὰ τὰ ξεριζώσῃ ὁλότελα. Καὶ ἔλαβεν ἐξουσίαν νὰ μὴν κἀνῆ τὸ κακόν, ὄχι ὅμως καὶ νὰ μὴ τὸ ἐνθυμῆται. Καὶ εὐσέβεια εἶναι ὄχι μόνον τὸ νὰ κάμνῃ τὸ καλόν, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μὴ διαλογίζεται πονηρά, λοιπόν, ὅποιος διαλογίζεται πονηρά, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ καρδίαν καθαρὰν, ἀφοῦ μολύνεται ἀπὸ τὰ πονηρά, καθὼς λερώνεται ὁ καθρέπτης ἀπὸ τὴν λάσπην.

Νομίζω πὼς καρδιά καθαρὰ εἶναι ὄχι μόνον τὸ νὰ μὴν ἐνοχλῆται ἀπὸ κανένα πάθος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μὴν ἐννοῆ κανένα πονηρὸν ἢ κοσμικόν, καὶ ἂν τὸ θελήσῃ ἀκόμα. Ἄλλὰ νὰ ἔχη μόνον τὸ μόνον τὴν ἐνθύμισιν τοῦ Θεοῦ μὲ ἀκράτητον ἔρωτα. Διότι, τὸ μάτι τῆς ψυχῆς, ἤρουν ὁ νοῦς, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ κανένα ἄλλο πρᾶγμα μέσα εἰς τὴν θεωρίαν του, βλέπει μὲ φῶς καθαρὸν τὸν Θεόν.

Καρδιά καθαρὰ εἶναι καὶ λέγεται ἐκεῖνη ἢ καρδιά ποῦ δὲν εὐρίσκει μέσα τῆς καμμίαν ἐννοίαν ἢ λογισμὸν κοσμικόν. Ἐκεῖνη ποῦ εἶναι προσηλωμένη καὶ ἐνωμένη τόσον μὲ τὸν Θεόν, ὥστε νὰ μὴ ἐνθυμῆται μήτε τὰ λυπηρὰ μήτε τὰ χαροποιὰ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ νὰ διατριβῇ ἐν θεωρίᾳ, ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ νὰ ἀρπάζεται εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ νὰ βλέπῃ τοὺς ἀρραβῶνας τῶν καλῶν, ποῦ ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀγίους, καὶ νὰ νοιώθῃ, ὅσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, αὐτὰ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ. Τοῦτο εἶναι ἐν ἀληθείᾳ σημεῖον καθαρᾶς καρδίας, καὶ γνώρισμα βέβαιον, μὲ τὸ ὁποῖον γνωρίζει κανεὶς τὰ μέτρα τῆς καθαρότητος, καὶ βλέπει τὸν ἑαυτὸν του ὡσὰν μέσα εἰς καθρέπτην.

Γίνεται θάνατος πρωτῆτερα ἀπὸ τὸν φυσικὸν θάνατον, καὶ γίνεται ἀνάστασις ψυχῶν πρὶν νὰ γίνῃ ἀνάστασις σωμάτων, μὲ ἔργον καὶ δοκιμὴν καὶ δύναμιν καὶ ἀλήθειαν. Διότι, ὅταν τὸ θνητὸν φρόνημα ἐξαφανίζεται ἀπὸ τὸν ἀθάνατον νοῦν, καὶ ἡ νέκρα ἀποδιώχεται ἀπὸ τὴν ζωὴν, τότε ἡ ψυχὴ, ἐπειδὴ ἀνεστήθη ἐκ νεκρῶν, βλέπει καθαρὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς, (καθὼς ἐκεῖνοι ποῦ σηκῶνονται ἀπὸ τὸν ὕπνον βλέπουν τὸν ἑαυτὸν τους) καὶ γνωρίζει τὸν Θεὸν ποῦ τὴν ἀνέστησε. Καὶ σὰν τὸν ἐννόησῃ καὶ τὸν εὐχαριστήσῃ, βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις καὶ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, γεμάτη ἀπὸ ἀνεκλάλητον ἀγαλλίασιν, καὶ μὲ αὐτὸ καταπαύει κάθε νοεράν τῆς κίνησιν.

Ὁ κόσμος εἶνε νεκρὸς διὰ τοὺς ἀγίους καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου νεκροί. Διὰ τοῦτο, βλέποντας τὰ καλὰ ἔργα τους, δὲν τὰ βλέπουν, καὶ ἀκούοντας, δὲν καταλαβαίνουν διόλου τὰ θεῖα λόγια ποὺ λέγουν αὐτοὶ οἱ ἅγιοι μὲ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἄλλὰ οὔτε οἱ Πνευματικοὶ καὶ οἱ ἅγιοι ἤμποροῦν νὰ ἴδουν τὰ πονηρὰ ἔργα τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, ἢ νὰ καταλάβουν τὰ ἐμπαθῆ λόγια των, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ βλέποντας, δὲν βλέπουν τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἀκούοντας τὰ τῶν ἀμαρτωλῶν, εὐρίσκονται εἰς μίαν τέτοιαν θεῖαν κατάστασιν καὶ διάθεσιν, ὥστε εἶναι ὡσὰν νὰ μὴ τὰ ἀκούουν μὲ τὰ αὐτιά των. Καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ὑπάρχει καμμία ἐπικοινωνία ἀνάμεσα εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς κοσμικοὺς, οὔτε ἀνάμεσα εἰς τοὺς κοσμικοὺς καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ πράγματα.

Ἀπὸ τὰ ὁράματα (καὶ αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ λέγωμεν ὁράσεις καὶ ὀπτασίας, καὶ ὄχι ἐνύπνια καὶ ὄνειρατα) εἶνε ἀληθινὰ μόνον ἐκεῖνα ποὺ βλέπουν ὅσοι ἀπέκτησαν νοῦν ἀπλοῦν, μὲ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐλεύθερον ἀπὸ κάθε ἐνόχλησιν καὶ δουλείαν τῶν παθῶν, ἐκεῖνοι ποὺ ὅλη των ἡ σπουδὴ καὶ ἡ ἐπιμέλεια εἶναι εἰς τὰ θεῖα, καὶ ἡ μελέτη τους καταγίνεται μὲ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ καὶ τὰς ἀναταποδόσεις. Ἐκεῖνοι ποὺ ἡ ζωὴ των εἶνε ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ζώντων, μὲ τὸ κοσμικὸν φρόνημα, ἀμέριμος, ἀπερίσπαστος, ἡσυχος, καθαρὰ, γεμάτη ἀπὸ ἔλεος, ἀπὸ σοφίαν, γνώσιν οὐράνιον, καὶ ἀπὸ καρποὺς ἀγαθοὺς ποὺ γεωργοῦνται ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Λοιπὸν τὰ ὄνειρα ποὺ βλέπουν ὅσοι δὲν εἶνε τέτοιοι, εἶνε ψεύτικα καὶ ἀνακατευμένα, καὶ γεμάτα ἀπὸ πλάνην καὶ φανερὴν ἀπάτην.

Κανένας ἀπὸ ἐκείνους ποὺ καταξιώθηκαν νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὸν Θεὸν διὰ τῆς συνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ νὰ γευθοῦν ἀπὸ τὰ ἀνεκλάλητα ἀγαθὰ Του, κανένας λέγω δὲν ἐπιθυμεῖ δόξαν τιποτένιαν ποὺ τοῦ προσφέρουν οἱ ἄνθρωποι, οὔτε ποθεῖ χρήματα ἢ φορέματα ἢ πετράδια ποὺ τὰ νομίζουν πολύτιμα οἱ ἀνόητοι. Οὔτε θέλει νὰ ἔχη προσηλωμένην κάπου τὴν καρδίαν του, ἢ νὰ εἶναι ὁ νοῦς του εἰς πλοῦτον ἄστατον, ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὸν ἕνα εἰς τὸν ἄλλον. Οὔτε θέλει νὰ τὸν γνωρίζουν βασιλιάδες καὶ ἄρχοντες ποὺ δὲν εἶναι στ' ἀληθινὰ ἄρχοντες ἀλλὰ ποὺ εἶναι δοῦλοι εἰς τὰ πάθη των. Οὔτε τοὺς θεωρεῖ πῶς εἶναι κάποιον πρᾶγμα μέγαλον καὶ ὑψηλόν, οὔτε λογαριάζει πῶς ὅσοι πηγαίνουν κοντὰ τους ἔχουν περισσοτέραν δόξαν, οὔτε θὰ ἐπιθυμήσῃ κανένα ἄλλο πρᾶγμα ἀπὸ τὴν σπουδαία τοῦ κόσμου, ὅπως δὲν θέλει ἐπιθυμήσει κανένας νὰ γίνῃ πτωχὸς ἀπὸ πλοῦσιος ἢ ἀπὸ μέγαλος ἄρχοντας νὰ γίνῃ τιποτένιος καὶ καταφρονημένος.

(Συνεχίζεται)

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Όταν οι ἀρετές ὀδηγοῦν στήν κόλασι

## ΟΙ ΔΕΞΙΕΣ ΑΜΑΡΤΙΕΣ

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Ὁ Κύριος ἔχει ρητὰ προειδοποιήσει, μέσα στοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, ὅτι ὁ δρόμος τῆς παρθενίας, ἀσφαλῶς πρὸς ἔνδοξο ἀπὸ ἐκείνου τοῦ γάμου, εἶναι γιὰ τοὺς λίγους. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἰδιαιτέρως δυσκολοπάτητη ἀτραπὸ, ὅπου δὲν μπορεῖ ὁ καθένας νὰ βαδίση, ἀλλὰ μόναχα ὅσοι ἔχουν χαριτωθῆ ἀπὸ τὸ Θεὸ εἰδικὰ γι' αὐτὴ τὴν πορεία.

Ποῦ ἔγκειται ἡ δυσκολία αὐτῆς τῆς ὁδοῦ; Συνήθως, γιὰ ν' ἀπαντήσουμε σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, σκεφτόμαστε ὅτι τὰ ἐμπόδια κι' οἱ κίνδυνοι, ποὺ ἀναφαίνονται, προέρχονται ἀπὸ τὶς ἐπαναστάσεις τῆς σαρκός, ὅτι ἡ μάρανσις τῶν παθῶν της ἀπαιτεῖ μεγάλο κι' ἀκοίμητο ἀγῶνα, προσευχὴς ἀδιάλειπτες, νηστείες καὶ κάθε εἶδους ἄλλες συναφεῖς στερήσεις καὶ καταπονήσεις. Μιὰ τέτοια ἀπάντησις εἶναι σωστή. Δὲν εἶναι ὁμως, πλήρης. Ἀφήνει ἔξω της, ἂν ὄχι τὸ σοβαρῶτερο, πάντως ἓνα ἐξ ἴσου σοβαρὸ στοιχεῖο.

Ποιὸ εἶναι αὐτό; Τὸ ὅτι ὁ παρθενικὸς βίος σημαίνει κι' ἀγῶνα πρὸς τὰ δεξιὰ, ὄχι μόνο πρὸς τὰ ἀριστερά, ἀπ' ὅπου ἐπέρχονται τὰ σαρκικὰ πάθη. Ἀγῶνα δηλαδὴ πρὸς τὴν ἑωσφορικὴ αἴσθησι τῆς αὐταρκειάς καὶ πρὸς τὸν κίνδυνο νὰ μείνη στεγνὴ ἡ καρδιά, νὰ μαρανθῆ μαζί μὲ τὴ σάρκα, ἐπίσης κι' ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον μας. Ἐξω ἀπὸ τὸν γάμο, τὸ σχολεῖο αὐτὸ τῆς φυσικῆς κι' ἀβίαστης ἐθελοθυσίας, ὁ ἄνθρωπος ἀπειλεῖται ἀπὸ μιὰ τράχυνσι τῶν αἰσθημάτων τῆς φιλαλληλίας, ἀπὸ μιὰ καρδιακὴ στείρωσι.

Υπάρχουν, ἀλλοίμονο, ὄχι λίγοι ὁδοιπόροι τῆς παρθενίας, ποὺ εἶναι ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τους γιὰ τὸν τηροῦν ἔξω ἀπὸ τὰ σαρκικὰ ἀμαρτήματα, χωρὶς νὰ τρομάζουν ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶναι σύγχρονα καὶ θλιβεροί, ἀνύποπτοι ἐγκρατεῦται τῆς ἀγάπης. Ζοῦν μέσα στήν ἀπατηλὴ αἴσθησι, ὅτι ἐφ' ὅσον τὸ σῶμα τους εἶναι ἀκηλίδωτο, ἔχουν ἐλεύθερη εἴσοδο στὸν παράδεισο, εἶναι τακτοποιημένοι ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, διαθέτουν τὸ ἔνδυμα γιὰ τὸ συμπόσιο τῆς οὐράνιας βασιλείας. Ὁ ἀγῶνας τους ἐναντίον τῆς σαρκός τους κάνει νὰ ξεχνοῦν, νὰ μὴ θεωροῦν ἐξ ἴσου ἐπιτακτικὸ τὸν ἀγῶνα πλουτισμοῦ σὲ ἀγάπη. Λησμονοῦν ἔτσι, μὲ τὸν ὑποσκέλιο αὐτὸν περιορισμὸ τῆς θρησκείας, τὸ τοῦ Παύλου : « Ἀκόμη καὶ παραδίνοντας τὸ σῶμά μου στὴ φωτιά, ἂν δὲν ἔχω ἀγάπη, δὲν εἶμαι τίποτε ». Λησμονοῦν καὶ τὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου : « Ἡ ἀγάπη εἶναι ἀνώτερη κι' ἀπὸ τὸ μαρτύριο. Γιατί; Διότι τὸ μαρτύριο, χωρὶς



ἀγάπη, δὲν σώζει! Ἐνῶ ἡ ἀγάπη καὶ χωρὶς τὸ μαρτύριο, εἰσάγει στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν».

Τὸ μεγαλεῖο κι' ἡ ἄρρητη ὁμορφιὰ τῆς παρθενίας βρίσκονται, λοιπόν, στὸν συνδυασμὸ παρθενίας κι' ἀγάπης, στὸ νὰ εἶναι ἡ πρώτη σκεῦος τῆς δεύτερης. Αὐτὴ τὴν παρθενία εἶχαν κατορθώσει οἱ μεγάλοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κι' οἱ μεγάλοι ἄθληται τῆς ἐρήμου.

Μιὰ ἄλλη κατάκριτη κατηγορία δεξιῶν ἀμαρτωλῶν τὴν ἀποτελοῦν ἐκεῖνοι, ποὺ παρασύρονται στὸν σκανδαλιστικὸ ἔλεγχο τῶν κακῶς κειμένων στὴν Ἐκκλησία. Δὲν ἔχουν οὔτε μέτρο οὔτε χαλινὸ στὸ ἔργο τους αὐτό, ἐπαναπαυόμενοι στὴν ἰδέα ὅτι ἐφαρμόζουν τὴ θέλησι τοῦ δικαίου Θεοῦ κι' ὅτι οἱ στηλιτεύσεις τους ἀποσκοποῦν στὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἔλεγχος δὲν ἀπαγορεύεται βέβαια, οὔτε ἡ ἀπουσία του εἶναι καλὸ σημάδι. Ἀλλὰ πρόκειται γιὰ καθῆκον ποὺ δὲν πέφτει στοὺς ὤμους ὅποιουδήποτε χριστιανοῦ, γιὰτὶ εἶναι πολὺ βαρὺ καὶ πολὺ δύσκολο.

Διαβάζουμε σ' ἓνα παλιὸ ἐποικοδομητικὸ βιβλίο: «Ἀναρωτήθηκες ποτὲ τί ἀπόγιναν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, ποὺ δούλεψαν γιὰ νὰ κατασκευασθῆ ἡ κιβωτός, ὅπου μπήκαν καὶ σώθηκαν ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ μονάχα ὁ Νῶε κι' ἡ φαμίλια του; Πνίγηκαν κι' αὐτοὶ ὅπως κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀμαρτωλοὶ. Πρόσεχε, λοιπόν, κι' ἐσύ, μήπως οἱ κόποι σου γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας, σὲ κάνουν νὰ ξεχάσης τὸ καλὸ τῆς ψυχῆς σου καὶ σὲ ὀδηγήσουν στὴν ἀπώλεια».

Αὐτὴ ἡ προειδοποίησις, αὐτὴ ἡ σύστασις ταιριάζει ἰδιαίτερα σὲ ὅσους καταναλώνουν πολλὰς δυνάμεις τους γιὰ νὰ δακτυλοδεικτήσουν τὰ ἔλκη τῆς Ἐκκλησίας, κινδυνεύοντας ἔτσι νὰ παραμελήσουν τὰ ἔλκη τῆς ἰδικῆς τους ψυχῆς. Ὁ Κύριος ἀσφαλῶς θὰ τοὺς ἀποδοκιμάσῃ, κατὰ τὴ Δευτέρα Παρουσία, ὑπενθυμίζοντάς τους ὅτι στάθηκαν «γιατροί, ποὺ ἀμέλησαν νὰ γιατρέψουν πρῶτα τὸν ἑαυτὸν τους».

Ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἔχη πάντοτε μπροστὰ στὰ μάτια τῆς ψυχῆς του τὸν χρυσὸ κανόνα τῆς ἰσορροπίας ἀνάμεσα σὲ ὅλες τὶς προσπάθειες ποὺ καταβάλλει γιὰ νὰ εἶναι ἀρεστὸς στὸν Κύριο. Ὅταν ἡ ἰσορροπία αὐτὴ χαλάσῃ, μὲ τὸ νὰ δίνουμε περισσότερο βάρος στὶς μὲν καὶ λιγώτερο στὶς δὲ ἀπὸ τὶς προσπάθειες αὐτές, τότε τὸ σκάφος τῆς χριστιανικῆς μας ζωῆς θὰ ἀνατραπῆ καὶ τὸ ναυάγιο θὰ ἐπέλθῃ.

Μιὰ ἀκόμη φοβερὴ περίπτωσις δεξιᾶς ἀμαρτίας, ἀρκετὰ συγγενικὴ μὲ τὶς προηγούμενες, εἶναι ὅταν ἡ κρίσις συνοδεύῃ τὴν ἐλεημοσύνη. Τὰ θύματά της παρερμηνεύουν τὴ σύστασι τῆς Γραφῆς «κῦτταξε σὲ ποιὸν δίνεις» καὶ ξεχνοῦν ἐκεῖνη τὴν ἄλλη πληροφορία, ποὺ παρέχει ὁ θεὸς Παῦλος μὲ τὸ «ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τὸν χαρούμενο, τὸν ἰλαρὸ δότη».

Ὁ Κύριος θέλει νὰ κάνουμε τὸ καλὸ χωρὶς τάχα φρόνιμη σκέψι,

προστάζοντάς μας νά «μή ξέρη ἡ δεξιὰ μας τῆς ἀριστερᾶς μας τὸ ἔργο». Ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ἐρμηνεύοντας ὀρθὰ τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ παραπάνω ρητά, λέγει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μᾶς συνιστᾷ νά προσέχουμε ποιὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος, στὸν ὁποῖον κάνουμε τὸ καλὸ, ἀλλὰ ὅτι αὐτὸς στὸν ὁποῖον τὸ προσφέρουμε εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός.

Ὑπάρχει, λοιπόν, μιὰ κατηγορία εὐσεβῶν, ποὺ δὲν εἶναι ἰλαροὶ δόται, ἀλλὰ φιλοκοσκινίζουν μὲ διάθεσι κρίσεως κάθε περίπτωσι ἀγαθοεργίας ποὺ τοὺς παρουσιάζεται, κανονίζοντας τὸ δόσιμό τους ἀνάλογα μὲ τὴν ἰδέα ποὺ ἔχουν γιὰ τὴν ποιότητα τοῦ πλησίον τους, ἀνάλογα μὲ τὴ γνώμη τους ἂν καὶ κατὰ πόσον ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀξίζει ἢ δὲν ἀξίζει νά τύχη τῆς ἀγάπης τους.

Εἶναι κι' αὐτὸ μιὰ εἰδεχθῆς διαστροφή τοῦ Χριστιανισμοῦ, μιὰ φρόνησις ποὺ σκοτώνει τὴν ἀγάπη καὶ ὀδηγεῖ στὴν κόλασι.

Καὶ τελειώνουμε μὲ μιὰ τέταρτη κατηγορία υἱῶν τῆς ἀπωλείας, ποὺ δὲν εἶναι σὲ κατάστασι νά νοιώσουν ὅτι προορίζονται γιὰ τὴν κόλασι, ἀλλὰ θαρροῦν ὅτι βρίσκονται μέσα στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὅσοι ἔχουν κατασταλάξει στὴν ἰδέα, ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι προσωπικὴ μᾶλλον ὑπόθεσις τοῦ καθενὸς ἀνθρώπου κι' ἔτσι ἡ ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ αὐτοὺς ἄτομη καὶ θολή.

Ὁ Χριστὸς λέγει καθαρά, ὅτι «βρίσκεται ἐκεῖ ὅπου δυὸ ἢ τρεῖς εἶναι συναγμένοι στὸ ὄνομά του». Θέλει μ' αὐτὸ νά τονίση, ὅτι κανεὶς δὲν σώζεται ξεχωριστά, ἀλλὰ ἐνωμένος μὲ τοὺς ἀδελφούς του. Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γιὰ νά μᾶς σώσῃ ἔνωσε τὸ γένος μας μὲ τὸν ἑαυτό Του. Σώζεται, λοιπόν, ὁποῖος μπαίνει σ' αὐτὴ τὴν ἔνωσι, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Ὅποιος, ἔτσι, δὲν νοιώθει τὸν ἑαυτόν του σαν ἀναπόσπαστο μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ὁποῖος δὲν ἀποζητᾷ τὴ σωτηρία του μέσα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀπὸ τὸ ὅλον δηλαδὴ σῶμα τῶν πιστῶν, ὁποῖος δὲν κάνει δικούς του τοὺς πόνους καὶ δικές του τὶς χαρὲς τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, ὁποῖος ἀδιαφορεῖ γι' αὐτή, αὐτὸς δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητά μιὰ ἀναγεννημένη ψυχὴ. Εἶναι ἓνας βλάσφημος ἀπέναντι τῆς πιὸ βασικῆς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἓνας σκοτισμένος, ἓνας καλὸς μαθητῆς ὄχι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ τῆς θεολογίας τοῦ Διαβόλου.

Αὐτὸ τονίζεται καὶ μιὰ ἀρχαία σύνοδος, ὥρισε τὸ περίφημο: «Ἐξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, δὲν ὑπάρχει σωτηρία».

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸ ποὺ φωτίζεις κάθε ἄνθρωπο ἐρχόμενο στὸν κόσμον, Λόγε καὶ Σοφία τοῦ Θεοῦ, μὴ μᾶς ἀφήσης νά χαθοῦμε μέσα στὸ λιμάνι τῆς πίστεως. Φύλαγέ μας ἀπὸ τὶς μιμητικὲς τῆς ἀληθείας Σου διαβολὲς τοῦ Πονηροῦ καὶ ἀξιώσέ μας νά περπατῶμεν μέσα στὸ δικό σου, καθαρὸ φῶς. Ἀμήν.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ

**Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ**

ΟΜΙΛΙΑ 4η

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΙΣΟΔΟΣ

**Ταπεινώσεις και εξάρσεις.**

Συνεχίζοντας την ανάπτυξιν και ἑρμηνεῖαν τῆς θ. λειτουργίας, εἰσερχόμεθα ἤδη εἰς τὸ μυστηριακὸν μέρος αὐτῆς.

Μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων λόγων καὶ τὴν ἐξοδὸν τῶν κατηγουμένων κλπ. εἶναι πλέον καιρὸς νὰ ἀρχίσουν αἱ δέουσαι προετοιμασίαι διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ τὴν ἀξίαν μετάληψιν τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου. Καὶ πρῶτον μὲν προπαρασκευάζονται ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ πιστοί, διὰ προσευχῶν καταλλήλων· δεύτερον δὲ προπαρασκευάζονται καὶ μεταφέρονται ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης τὰ Τίμια Δῶρα, διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ τέλεσις τοῦ μυστηρίου.

Ἄς ἴδωμεν λεπτομερέστερον τὰς προετοιμασίας αὐτάς.

1. Κατὰ τὴν ἀρχαιότεραν διάταξιν, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν κατηγουμένων καὶ τῶν ἐν μετανοία, ἐκλείοντο ὑπὸ τῶν θυρωρῶν αἱ θύραι τοῦ Ναοῦ, διὰ νὰ μὴ εἰσέλθῃ πλέον ἢ ἐξέλθῃ κανεὶς ἀπολύτως, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ τελεία μὲν ἀσφάλεια ἀπὸ βεβήλων καὶ ἀπίστων ὀφθαλμῶν, πλήρης δὲ καὶ ἀδιατάρακτος ἡσυχία. Ὁ διάκονος τότε ἐκάλει ὅσους παρέμειναν ἐντὸς τοῦ Ναοῦ εἰς εἰδικὰς δεήσεις, προπαρασκευαστικὰς διὰ τὸ μυστήριον: «ὄσοι πιστοί, ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν». Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀνέπεμπε — καὶ ἀναπέμπει πάντοτε — πρὸς τὸν Θεὸν τὰς δύο λεγομένας εὐχὰς τῶν πιστῶν. Ἡ πρώτη ἀφορᾷ μᾶλλον τοὺς λειτουργοὺς τοῦ μυστηρίου, οἱ ὁποῖοι εὐχαριστοῦν τὸν Θεὸν διὰ τὴν μεγάλην τιμὴν τῆς ὁποίας τοὺς ἤξιώσε, νὰ παρίστανται τ.ἔ. ἐνώπιον τοῦ ἀγίου Θεοσιαστηρίου ὡς ἱεουργοὶ [«εὐχαριστοῦμέν Σοι, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, τῶ καταξιώσαντι ἡμᾶς παραστῆναι καὶ νῦν τῷ ἁγίῳ Σου Θεοσιαστηρίῳ καὶ προσπεσεῖν τοῖς οἰκτιρμοῖς Σου ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων»], καὶ δέονται νὰ καταστοῦν ἄξιοι τῆς ὑψίστης αὐτῆς χάριτος [«ποιήσον ἡμᾶς ἀξιόους γενέσθαι τοῦ προσφέρειν Σοι δεήσεις καὶ ἰκεσίας καὶ

θυσίας ἀναιμάκτους ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ Σου. Καὶ ἰκάνωσαν ἡμῶς... ἀκαταγνώστως καὶ ἀπροσκόπτως, ἐν καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ἐπικαλεῖσθαί σε ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ)].

Εἰς τὴν δευτέραν εὐχὴν, «πάλιν καὶ πολλάκις», (λέγει ὁ ἱερεὺς), «Σοὶ προσπίπτομεν καὶ σοῦ δεόμεθα, ἀγαθὲ καὶ φιλόανθρωπε, ὅπως.. καθάρσεως ἡμῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος καὶ δώης ἡμῖν ἀνένοχον καὶ ἀκατάκριτον τὴν παράστασιν τοῦ ἁγίου Σου θυσιαστηρίου». Πάλιν δηλ. ἰκεσία, ὅπως καταξιωθῆ ὁ λειτουργὸς νὰ ἱεουργήσῃ ἱεουργίαν ἀνένοχον καὶ ἀκατάκριτον. Προστίθεται ὅμως καὶ δέησις ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ἵνα ἔχῃ πρόοδον εἰς τὴν πίστιν, εἰς τὸν χριστιανικὸν βίον, καὶ εἰς τὴν κατὰ Θεὸν σοφίαν («προκοπὴν βίου καὶ πίστεως καὶ συνέσεως πνευματικῆς») καὶ ἀξιωθῆ «ἀκατακρίτως μετέχειν τῶν ἁγίων μυστηρίων καὶ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας». Προστίθεται, ἀκόμη, ὅτι ταῦτα πάντα ζητοῦμεν ὑπὲρ τῶν λειτουργῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ἵνα, φυλαττόμενοι ὑπὸ τῆς θείας δυνάμεως, εὐρισκώμεθα ἐν ἀσφαλείᾳ, ψυχῆς τε καὶ σώματος, καὶ δοξολογῶμεν τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν ἀδιαλείπτως («ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους Σου πάντοτε φυλαττόμενοι...»)

Καὶ τῶν δύο τούτων εὐχῶν τὰ νοήματα τονίζουσι τὴν συναίσθησιν ποὺ πρέπει νὰ ἔχουν οἱ ἱερεῖς, διὰ νὰ λειτουργήσουν, καὶ οἱ χριστιανοί, διὰ νὰ κοινωνήσουν. Πράγματι δὲ ἀπαιτεῖται ἀκατάγνωστος συνειδήσις καὶ κάθαρσις «ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος», διὰ νὰ προσεγγίσωμεν τὸν ἅγιον τῶν ἁγίων, εἴτε ὡς λειτουργοὶ εἴτε ὡς κοινωνοὶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις δὲν μένει καθαρὸς ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν ρύπον τῆς ἁμαρτίας, ὀφείλει νὰ προσέρχεται εἰς τὸ λουτρὸν τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ νὰ μὴ ἀποτολμᾷ ποτε νὰ ἐγγίσῃ τὰ ἅγια, ὅταν κάτι τὸ ἀκάθαρτον ἢ ἔνοχον πληροφορῆ ἢ συνειδήσις.

2. Συνεχίζεται ὅμως καὶ περαιτέρω ἡ ψυχικὴ προπαρασκευὴ τῶν λειτουργῶν καὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἀναπέμπει καὶ ἄλλην εἰδικωτέραν εὐχὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἀνομολογεῖ ὅτι «οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσ-

έρχασθαι ἢ προσεγγίξειν ἢ λειτουργεῖν» τῷ Θεῷ, ἀφοῦ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀγγέλους εἶναι τοῦτο «μέγα καὶ φοβερόν». Ἐλπίζων δὲ εἰς «τὴν ἄφατον καὶ ἀμέτρητον φιλανθρωπίαν» τοῦ Κυρίου, "Ὅστις Ἄρχιερεὺς ἡμῶν ἐχρημάτισε καὶ τῆς λειτουργικῆς ταύτης καὶ ἀναιμάκτου θυσίας τὴν ἱερουργίαν παρέδωκεν» εἰς τοὺς ἱερεῖς, δέεται ὅπως καθάρσῃ αὐτὸν ὁ Κύριος «ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς» καὶ τὸν ἀξιῶσῃ, «ἐν δεδωμένον τὴν τῆς ἱερατείας χάριν, παραστῆναι τῇ ἁγίᾳ Τραπεζῇ καὶ ἱερουργῆσαι τὸ ἅγιον καὶ ἄχραντον Σῶμα καὶ τὸ τίμιον αἷμα» τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ δὲ λαὸς ἀκούει τὸν (ἐνεκα τῶν πρώτων αὐτοῦ λέξεων) λεγόμενον Χερουβικὸν ὕμνον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐξαίρονται τρία τινά:

α) Ποῖον πρόκειται νὰ ὑποδεχῶμεν (αὐτὸν βασιλέα τῶν ὄλων ὑποδεξόμενοι).

β) μὲ ποῖον τρόπον ὀφείλομεν νὰ Τὸν ὑποδεχῶμεν (μὲ πνευματικὰς ἀνατάσεις—ἀπερίσπαστοι ἀπὸ βιωτικῶν μεριμνῶν—«πῶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν»).

γ) Εἰς ποίαν θέσιν ὑψούμεθα ἡμεῖς· (εἰς τὴν θέσιν τῶν Χερουβίμ, ἅτινα πλαισιώνουσι τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν καὶ γίνονται θρόνος αὐτοῦ· οὕτω καὶ οἱ πιστοὶ περιβάλλουσιν ἐν τῇ θ. λειτουργίᾳ τὸν Χριστὸν καὶ γίνονται θρόνος Του, διὰ τῆς θ. Κοινωνίας, «τὰ Χερουβίμ μυστικῶς εἰκονίζοντες»).

3. Μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ ἡ «μεγάλη εἴσοδος». Λέγεται μεγάλη, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς προηγηθείσης μικρᾶς Εἰσόδου. Ἡ μικρὰ εἴσοδος ἐγένετο μετὰ τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου. Κατὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον θὰ γίνῃ ἡ μεταφορὰ τῶν Τιμίων Δώρων ἀπὸ τῆς Προθέσεως εἰς τὴν Ἁγ. Τράπεζαν. Αὕτη χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ βίου αἰῶνος καὶ ἐξῆς. Προηγουμένως ἦτο ἀπλουστάτη ἡ προετοιμασία τῶν Τιμίων Δώρων. Οἱ χριστιανοὶ προσέφερον εἰς τὸν Ναὸν τὰ δῶρα, τ.ε. τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, καὶ τὰ ἀπέθετον εἰς μίαν τράπεζαν ποῦ ὑπῆρχεν ἀριστερὰ τῆς Ἁγ. Τραπεζῆς· (τότε δὲν ὑπῆρχε τὸ τέμπλον, εὗρισκετο δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ἔξω ἢ τράπεζα αὕτη, διὰ νὰ δύνανται οἱ χριστιανοὶ νὰ ἀποθέτουν τὰ δῶρα των). Κατὰ τὴν ὥραν δὲ αὐτὴν τῆς θ. Λειτουργίας ἐλάμβανον οἱ διάκονοι ἄρτον καὶ οἶνον, ἀπὸ τὰ δῶρα τῶν χριστιανῶν, καὶ τὰ ἔφερον πρὸς τὸν ἱερέα, εἰς τὴν ἁγ. Τράπεζαν, καὶ ἐκεῖ ὁ ἱερεὺς

ἔκοπτε τὸν ἄρτον καὶ ἔρριπτεν οἶνον εἰς τὸ ἅγ. Ποτήριον, διὰ νὰ γίνη ἡ θεία ἱερουργία. Ἀπὸ τοῦ βου αἰῶνος ὁμοῦ κ.ἔ. ἐθεσπίσθη ἡ μεγάλη Εἴσοδος, ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Καθιερώθη δηλ. ἡ λιτανευτικὴ καὶ ἐπίσημος μεταφορὰ τῶν Δώρων ἀπὸ τῆς Προθέσεως, ὅπου πλέον ἐγένετο ἡ τακτοποίησις των ἐπὶ τοῦ Δισκαρίου καὶ τοῦ ἁγ. Ποτηρίου, εἰς τὴν ἁγ. Τράπεζαν, διὰ μέσου τοῦ κυρίως Ναοῦ.

Ἡ εἴσοδος αὕτη συμβολίζει τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου πρὸς τὸ Πάθος καὶ τὴν θυσίαν. Ἐγένετο δὲ πανηγυρικώτατα. Συνώδευον τὰ Τίμια Δῶρα, ἐκτὸς τῶν ἱερέων καὶ τῶν διακόνων, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῆς ἀκολουθίας του. Ὁ δὲ ἱερουργὸς ὁ κρατῶν τὰ Τίμια Δῶρα εἶχεν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, ὑποβασταζόμενον διὰ κονταρίων, ἄμφιον ὡς ὁ σήμερον ἐν χρήσει «ἐπιτάφιος», ἐν εἶδει θόλου καὶ σκέπης (καὶ ἐξ αὐτοῦ βραδύτερον—ἐλλείπει πολλάκις ὑποβασταζόντων συλλειτουργῶν—προῆλθεν ὁ «Ἄ ἦ ρ», τὸν ὁποῖον φέρει σήμερον ὁ διάκονος ἐπὶ τῶν ὤμων κατὰ τὴν Μ. Εἴσοδον). Ὅταν ἡ πομπὴ ἔφθανεν εἰς τὸ ὕψος τῆς σωλέας, ἀπεχώρει ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τὸν θρόνον του, καὶ ἐμνημόνευον αὐτοῦ οἱ διάκονοι λέγοντες «μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ κράτους τῆς βασιλείας σου», ὅπως ἐμνημόνευον ἐν συνεχείᾳ καὶ τοῦ Πατριάρχου λέγοντες «μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς τῆς ἀρχιερωσύνης σου». Βαθμηδὸν δὲ ἡ μνημόνευσις αὕτη ἐγενικεύθη εἰς τὸ «πάντων ἡμῶν μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ».

Τὰ ἅγια δῶρα ἐτοποθετήθησαν ἤδη ἐπὶ τῆς ἁγ. Τραπέζης. Ἐτοιμοὶ καὶ παρεσκευασμένοι διὰ τῶν εὐχῶν ἱερεῖς καὶ λαός. Ἐτοιμα καὶ τὰ δῶρα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου.

Ἐγγίζει ἡ προσφορὰ τῆς θυσίας.

«Πῶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν»

Μακάριοι «οἱ τὰ χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες».

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

## ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Μεταξύ του Τ.Α.Κ.Ε. και της Κτηματικής Τραπέζης υπεγράφη σύμβασις, βάσει της οποίας τὰ ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. χορηγούμενα ἐνυπόθηκα δάνεια θὰ δίδονται μέσω της Κτηματικής Τραπέζης. Κατόπιν της υπογραφῆς της ἀνωτέρω συμβάσεως ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα θὰ χορηγήσῃ εἰς 77 ἡσφαλισμένους καὶ συνταξιούχους τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐνυπόθηκα δάνεια ἐγκριθέντα κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. τῆς 20/11/1959, ἐν συνόλῳ δρχ. 1.100.000. —

— Ἐνεκρίθη ὑπὸ της Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς διάθεσις ποσοῦ 900.000 δραχμῶν διὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ ἔτους 1960, διὰ τὴν χορήγησιν μικρῶν δανείων μέχρι 5.000 δραχμῶν εἰς ἡσφαλισμένους, πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων ἀναγκῶν. Ἐπίσης ἐλητήθη παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἡ ἔγκρισις διαθέσεως ποσοῦ 3.000.000 δραχμῶν διὰ τὴν χορηγησιν στεγαστικῶν δανείων, εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ δεκαετοῦς προγράμματος στεγάσεως τῶν ἀστέγων ἐφημερίων.

— Ὁ νέος Κανονισμὸς τοῦ Κλάδου Ἀσθενείας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., τοῦ ὁποίου τὸ πλῆρες κείμενον ἐδημοσιεύσαμεν εἰς προηγούμενον τεύχος τοῦ «Ἐφημερίου», ἀπεστάλη πρὸς δημοσιεῖσιν εἰς τὴν Ἐφημερίδα της Κυβερνήσεως.

## Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Αἰδεσ. Ἀνάργυρον Ἰακ. Ἀργυρόν, Μεσσαρίον, Θήρας. Διεβίβασαμεν τὴν ἐπιστολήν σας εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν της ὁποίας εὐρίσκεται τὸ Φροντιστήριον. — Αἰδεσ. Σταῦρον Ἀντωνίου, Κανάλια Φθιώτιδος. Ἡ αἰτήσις σας εὐρίσκεται εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Θὰ καθυστερήσῃ ὅμως ἐπ' ἀοικετὸν ἢ ἐξέτασις της διότι προηγούνται πολλαὶ ἄλλαι αἰτήσεις διὰ προικοδότησιν θυγατέρων ἐφημερίων, αἵτινες ἐτέλεσαν γάμον ἑνωρίτερον της θυγατρὸς σας. — Αἰδεσ. Νικόλαον Δημητρακόπουλον, Διασελάκιον Ναυπακτίας. Ἐνεγράφητε εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία». Αἰδεσ. Δημοσθένην Φουτζόπουλον, Ἀγριά. Παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. μᾶς ἐδόθη ἡ πληροφορία ὅτι ἀπεστάλη ἔγγραφον πρὸς τὸν Νομίαντρον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐντέλλεται ὡς πρὸς τὴν ἐξέτασιν της Πρεσβυτέρας καὶ διατάξῃ τὰ νόμιμα, τὴν εἰσαγωγὴν της δηλ. εἰς τὸ Θεραπευτήριον. Ἐλπίζομεν ὅτι μέχρι της δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος θὰ ἔχη τακτοποιηθῆ ἢ ὑπόθεσις σας. — Κον. Γεώργιον Μπαϊρακτάρην, Κομμακὴν Νάξου. Δὲν ὑπάσχει συλλογικὴ σύμβασις, ἡ ὁποία νὰ καθορίζῃ τὰ κατώτατα ὄρια. Ἐπομένως τὸ ὕψος της ἀμοιβῆς καθορίζεται ἀπὸ τὴν οικονομικὴν δυνατότητα τοῦ Ἰ. Ναοῦ. Πρὸς τὰ ἐκεῖ λοιπὸν θὰ ἐντοπίσῃτε τὰς ἐνεργείας σας. — Αἰδεσ. Ἀριστοτέλην Μπενίσην, Ἀχινόν. Δὲν εἶναι πλέον ἀπαραίτητος ἡ ἐκδοσις νέου βιβλιαρίου, οὔτε πρόκειται ἢ ἀπώλειός του — Αἰδεσ. Παύλον Λαμπίρην, Σαλονίκιον Παραμυθίας. Κατ' ἀρχὴν ἡ προϋπηρεσία σας ὡς Γραμματέως Κοινότητος καὶ ἔπειτα ὡς Ἀγροφυλάκος εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαγορασθῇ. Νὰ ὑποβάλετε αἴτησιν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. διὰ τὴν ἐξαγοράν. Θὰ καταβάλετε ποσὸν ἀνερχόμενον εἰς 5% ἐπὶ τοῦ λαμβανομένου ὑφ' ὑμῶν σήμερον μισθοῦ. Μὲ τὴν αἴτησιν νὰ ὑποβάλετε καὶ ὅτι ἐπίσημα στοιχεῖα βεβαιωτικὰ της προϋπηρε-

σίας σας ἔχετε εἰς χεῖράς σας. Ἐάν τυχόν χρειασθοῦν καὶ ἄλλα θὰ εἰδοποιηθῆτε σχετικῶς παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Ἀποστείλατε λοιπὸν τὴν αἰτησίαν σας διὰ τὴν λήψην τὴν σειρὰν τῆς ἡ ὑπόθεσίν σας. — Αἶδεσ. Θεόδ. Λυκοστραφίτην, Νερόμυλον Μεσσηνίας. Ἡ αἰτησίς σας ἐκκρεμεῖ ἐλλείψει πιστώσεων. Ἐλπίζεται ὅτι ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἡμερῶν θὰ χορηγηθῆ παρὰ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἡ ζήτηθεῖσα παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. πίστωση δι' ἐνυπόθηκα δάνεια, ὅποτε θὰ ἐξετασθῆ ἡ αἰτησίς σας. Ἐστω ὑπ' ὄψιν σας ὅτι τὰ νέα δάνεια θὰ δοθοῦν μέσῳ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς. Σχετικῶς γράφομεν εἰς τὴν στήλην τῶν «Εἰδήσεων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.». Αἶδεσ. Πέτρον Μερακόν, Ἀκρίτα, Φλωρίνης. Καὶ ἡ ἰδική σας αἰτησίς ἐκκρεμεῖ εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἐλλείψει πιστώσεων. Θὰ ἐξετασθῆ εὐθὺς ὡς χορηγηθῆ ἡ ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἰτηθεῖσα πίστωση. Αἶδεσ. Νικόλαον Λεωβαδιώτην, Καλάνδραν, Κασσανδοείας. Καὶ δι' ὑμᾶς ἰσχύει ὅτι καὶ διὰ τὸν αἰδ. Λυκοστραφίτην, διὰ τὸν ὁποῖον γράφομεν ἀνωτέρω. Ἡ αἰτησίς σας ἐκκρεμεῖ ἐλλείψει πιστώσεως. — Αἶδεσ. Ἀρσένιον Πολυμενόπουλον, Νέον Σκοπὸν Σερρών. Καὶ ἡ ἰδική σας αἰτησίς ἐκκρεμεῖ ἐλλείψει πιστώσεων. Ὡς γράφομεν ἀνωτέρω τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἐζήτησε παρὰ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς πίστωση διὰ χορήγησιν στεγαστικῶν δανείων. Εὐθὺς ὡς χορηγηθῆ ἡ αἰτηθεῖσα πίστωση θὰ ἐξετασθοῦν ὅλαι αἱ ἐκκρεμεῖς αἰτήσεις. Σχετικῶς ἴδε νεωτέρας πληροφορίας ἐπὶ τοῦ θέματος εἰς τὴν στήλην τῶν «Εἰδήσεων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.». — Αἶδεσ. Νικόλαον Παπαγεωργίου, Πανόραμα, Θεσσαλονίκης. Ἐνεκρίθη ἡ αἰτησίς σας καὶ ἐχορηγήθη δάνειον 3.000 δραχμῶν. Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ τὸ ἔχετε ἤδη λάβει.

## ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἄρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Τὸ βάσον. — Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἡ ἐνορία καὶ ἡ οἰκογένεια. — Εὐαγγελίου Θεοδώρου, Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ περίοδος τῶν Ἀπόκρεω. — X., Ἀδελφικά Γράμματα. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν», τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μετφρ. Θεοδ. Σπεράντσα). — Βασ. Ἡλιάδη, Ἡ παράδοσις ἐνὸς μεγάλου σχολείου τοῦ Γένους. — Ἀνθίμου Θεολογίτου, Τὸ κάστρο. — Συμεῶν τοῦ νέου Θεολόγου, Λόγοι (Μετφρ. Φ. Κόντογλου). — Ἀκύλα, Οἱ δεξιὲς ἁμαρτίαι. — Ἄρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά, Ἡ Θεία Λειτουργία (Ὁμιλία 4η). — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:  
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»  
Ὅδος Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.